

TOPIK

A Semmelweis Pályázati és Innovációs Központ kiadványa

OTKA pályázatok

Pályázati alapismeretek

Az Európai Unió Lifelong learning programja

Fiatal kutatók pályázati lehetőségei

A titokzatos „EMIR”

Horizontális vállalások

Az új felsőoktatási törvény

M3W – a szellemi frissesség megőrzése és mérése

A SEMMELWEIS PÁLYÁZATI ÉS INNOVÁCIÓS KÖZPONT
KIADVÁNYA

Felelős kiadó: dr. Pörzse Gábor és
dr. Tánco László

Szerkesztő: Szitáné dr. Kazai Ágnes

Borítóterv: Tánco László

Nyomta: Avaloni Kft.

ISSN: 2063-210X

A Semmelweis Egyetem az OTKA pályázatok és projektek tükrében

I. rész

A mikor felkérést kaptam, hogy készítsek egy összefoglalót az Országos Tudományos Kutatási Alprogramok (OTKA) tevékenységéről, akkor sokáig gondolkodtam azon, hogy a TOPIK olvasóit mi is érdekelhetné. A végén arra gondoltam, hogy adnék egy rövid áttekintést az OTKA döntések folyamatáról és a pályázatok és projektek kezeléséről. Ezt követően pedig áttekintենék a Semmelweis Egyetem OTKA pályázatait és projektjeit a 2007 és 2011 közötti időintervallumban. Ez utóbbi rész elkészítésekor döbbsentem rá, hogy újabb és újabb szempontokat lehet és kell figyelembe vennem, amelyek egyre árnyaltabb és egyre érdekesebb képet mutatnak az élettudományi és azon belül az orvostudományi kutatásokkal kapcsolatosan. Nagyon figyelemre méltó ezen belül a Semmelweis Egyetem helyzete.

A vége az egésznek az lett, hogy amit szeretnék bemutatni ezekkel kapcsolatban, azt két részre osztottam. Jelen cikkben ismertetem, hogy az élettudományi területen belül hogyan helyezhető el a Semmelweis Egyetem, míg a második részben összehasonlítom a hazai orvosegyetemeket, illetve centrumokat, karokat az OTKA számok és trendek tekintetében. Reményeim szerint az olvasók is több érdekes, figyelemreméltó információt találnak a kéziratban.

1. Az OTKA

Az OTKA egy olyan független, nemzeti intézmény, amely a Magyarországon végzett *fel-fedező* kutatásokat támogatja a tudomány minden területén. Az OTKA kizárólag olyan kutatásokat finanszíroz nyilvános pályázati rendszerben, amelyekből új tudományos törvényszerűségek felismerése, ismeretek, módszerek, eljárások kidolgozása várható, ezáltal az OTKA pályázatok a legkiválóbb magyar kutatóknak és kutatási intézményeknek jelen-

tenek többletforrást. Az OTKA tevékenységét az állami költségvetés fedezi.

Az OTKA külön prioritásként kezeli az interdiszciplináris pályázatokat és a fiatal kutatók támogatását. Előbbi esetében a különböző területek, módszerek, intézmények együttműködése különösen széleskörű szinergiákat indíthat el, és rendkívüli eredményeket hozhat létre több tudományterületen is.

A fiatal kutatók támogatása pedig elősegítheti a tudományos utánpótlás erősítését, tehetséges fiatal kutatók hazatérését.

2. A döntési folyamat

Az OTKA-hoz benyújtott pályázat egy hosszú, több szinten kontrollált utat jár be addig, amíg a vele kapcsolatos döntés megszületik.

- A) A pályázat *benyújtását* a vezető kutató végzi az érintett intézménnyel közösen. Ezt követően az adott pályázatot kezelő zsűri elnöke – a zsűritagok javaslatait is figyelembe véve – felkér minden pályázathoz több a pályázattal nem összeférhetetlen szakértőt.
- B) A pályázatok angol nyelven történő benyújtása lehetővé teszi külföldi szakértők bevonását a *véleményezés*be, elősegítve ezzel nemzetközi szempontok érvényesülését a bírálatásban.
- C) Ezután kerül sor a *szakzsűri ülésére*, melyen a zsűri tagjai részletes vitát folytatnak a pályázatok szakmai minőségéről, a költségtervek realitásáról, kialakítják a zsűri szöveges véleményét és titkos szavazással létrehozzák a pályázatok rangsorát, amely rögzítésre kerül az elektronikus rendszerben.
- D) A zsűri rangsor-javaslatát és szöveges véleményét ezután a *tudományterületi kollégium* elé kerül, amely megvitatja, véglegesíti és előkészíti a rangsorokat a döntéshozó szint, az OTKA Bizottság számára. A kollégium csak kivételes esetben, alapos okkal és megfelelő szakmai indoklással változtathatja meg a zsűri által javasolt rangsorokat.
- E) A végső döntést a támogatott pályázatok köréről az *OTKA Bizottság* hozza meg.

3. Értékelési szempontok

A pályázatok értékelésének legfőbb szempontja a *kiválóság*. Ebbe beletartozik

- A) a pályázati ötlet, tudományos hipotézis újszerűsége;
- B) a kutatástól várható tudományos, gazdasági vagy társadalmi hatás;
- C) a pályázó kutató és a kutatócsoport eddigi tudományos teljesítménye;
- D) a projekt megvalósítására fordított kutatási kapacitás; valamint
- E) a kutatást befogadó intézményi háttér és tudományos infrastruktúra.

Fontos szempont még a pályázati terv megvalósíthatósága, realitása, valamint a pályázat szabályossága is. A döntésben az is meghatározó, hogy az adott kutatási téma részesült-e már támogatásban, illetve van-e átfedés a pályázó korábbi vagy éppen folyó kutatásaival, mivel az OTKA igyekszik elkerülni a párhuzamos finanszírozást.

4. Projektkövetés

Ha egy pályázat támogatást nyer az OTKA-tól, akkor projektté válik. Az OTKA – beleértve a zsűriket és a tudományterületi kollégiumokat – egyik legfontosabb feladata a projektek haladásának szakmai és pénzügyi követése. A projektek vezető kutatóinak munkaszakaszonként (általában 12 hónaponként) *szakmai jelentést*, míg a projektet befogadó intézménynek *pénzügyi elszámolást* kell készítenie. Amennyiben a szakmai jelentést a zsűrielnök, a pénzügyi jelentés pedig az OTKA Iroda jóváhagyja, sor kerül a következő kutatási szakasz támogatásának finanszírozására.

A projekt futamidejének letelte után szakmai *zárójelentést* és *pénzügyi záró elszámolást* kell készíteni. A zárójelentéseket szakmai szempontból elsőként a zsűri tekintik át, majd minősítési javaslatukat a kollégium megtárgyalja és véglegesíti. Ha valami ok miatt egy szakmai rész- vagy zárójelentés problémákat vet fel, vagy nem megfelelőnek minősül, akkor az OTKA javasolhat esetleges szankciókat, mint például a pályázásból történő időleges kizárást, a támogatási összeg részleges

vagy teljes visszafizettetését. Ezekről a kollégium véleményét figyelembe véve az OTKA Bizottság elnöke dönt. A pénzügyi zárójelentést az OTKA Iroda gazdasági részlege vizsgálja meg.

5. Az OTKA kutatások hatása

Az OTKA által támogatott, kiemelkedő színvonalú felfedező kutatások igen sokrétű hatást fejtenek ki a magyar gazdaság, társadalom, kultúra és a felsőoktatás különböző területein.

A tudományos *kutatók életpályájára* gyakorolt hatás többrejtű. A kezdő, de tehetséges kutatók számára álláshelyeket biztosít, amely lehetővé teszi, hogy elindulhassanak a kutatói pályán. Elősegíti a már eredményeket felmutató, de még fiatal kutatók, posztdoktorok pályán tartását, saját kutatócsoport alapítását. Jelentős kutatócsoportok kutatásait is támogatja, azzal a céllal, hogy nemzetközi szinten is kiemelkedő eredményeket érhessenek el, így a kutatói életpálya valamennyi fokán lévő tudományos kutató számára hasznos lehet.

Az OTKA támogatásoknak pozitív hatásuk van a kutatást befogadó intézményekre is, hiszen az elnyert pályázatok révén hozzájárulnak az intézmények infrastruktúrájának, eszközparkjának (műszer, számítógép, könyvtár) fejlesztéséhez; segítik kutatási pénzek becsatornázását a felsőoktatásba, hogy az egyetemeken több területen folyhassanak jelentős kutatások. Ezen felül elősegítik, hogy egy kutatóhelyen, intézményben kialakulhasson a szükséges kutatási kapacitás; támogatják a magyar és külföldi tudományos kutatók és kutatást befogadó intézmények együttműködését és közvetett módon hozzájárulnak ahhoz is, hogy kiemelkedő színvonalú kutatások megvalósulásával az azoknak kutatóhelyi háttérrel biztosító intézmények tudományos rangja, nemzetközi elismertsége is növekedjen.

Alapvetően a *tudományos hatás* a legjelentősebb, mert az emberi kíváncsiságra, a nemzetközi kutatásban megfogalmazódott kérdésekre tudományos értékű válasz születik; külföldön is jegyzett publikációk jönnek így létre, ami elősegíti a kutatók nemzetközi elismert-

ségét és átfogó, nagy volumenű vagy több tudományterületre kiterjedő interdiszciplináris kutatások valósulnak meg. Fontos továbbá, hogy a magyar kutatási eredmények, kutatók bekerülnek a nemzetközi tudományos vérkeringésbe; élvonalbeli, külföldön már használt módszerek, eljárások honosodnak meg Magyarországon és váratlan alkalmazási lehetőségek is felbukkannak.

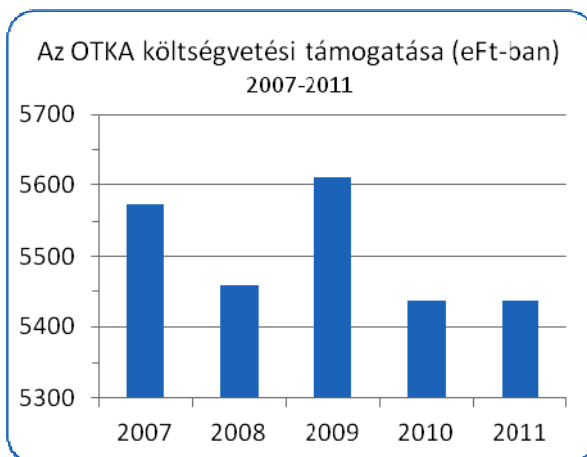
A kifejezetten pénzben, *gazdasági haszonban* mérhető, bár nem mindig közvetlen hatás is számottevő a felfedező kutatások esetében. A tudományos ötlet és az alapkutatási eredmény megléte kifejezett előfeltétele az alkalmazott kutatásoknak és az ipari innovációnak. Konkrét szabadalmak jönnek létre alapkutatási eredményként, amelyek gazdaságilag használhatók.

A társadalom egésze számára is meghatározható haszonnal járnak a felfedező kutatások. A *társadalmat érintő* stratégiai döntések előkészítése, tudományos megalapozása várható az alapkutatásoktól. A *kultúra területén* is számottevő eredménnyel járnak az alapkutatások az egész magyarság számára.

6. Az OTKA számokban 2007-2011

Az OTKA pályázataira a költségvetési törvényben 2011-re előírányzott támogatás összege 5 436 M Ft volt. Ez az összeg azonos az előző évi költségvetési támogatással, ami az elmúlt 2007-2011 időszakhoz képest nem jelentett emelkedést.

1. ábra. Az OTKA költségvetési támogatásának ezer forintban kifejezett változása 2007 és 2011 között

Ha az ország GDP-jének arányában nézzük ezt az értéket, akkor tulajdonképpen csökkenésről beszélhetünk.

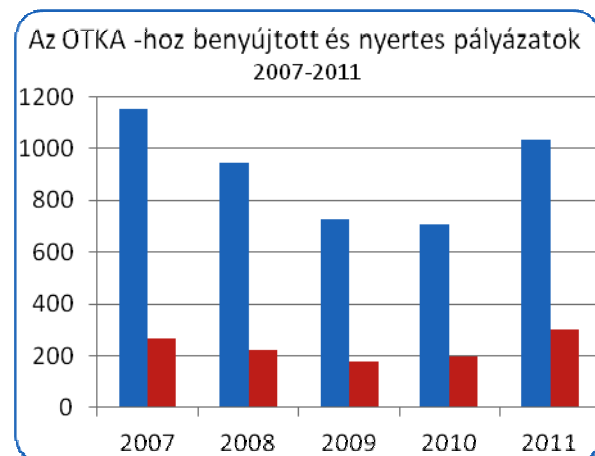
2. ábra. Az OTKA költségvetési támogatásának GDP-arányos változása 2007 és 2011 között

Szerencsére 2012-ben az OTKA támogatása a korábbi évekhez viszonyítva jelentős mértékben megnövekedett.

A vizsgált 5 éves ciklusban, több mint 4.500 pályázatot nyújtottak be az OTKA-hoz, amelyek közül több mint 1.100 nyert támogatást; ez átlagosan 25% körüli nyeresi arányt jelent.

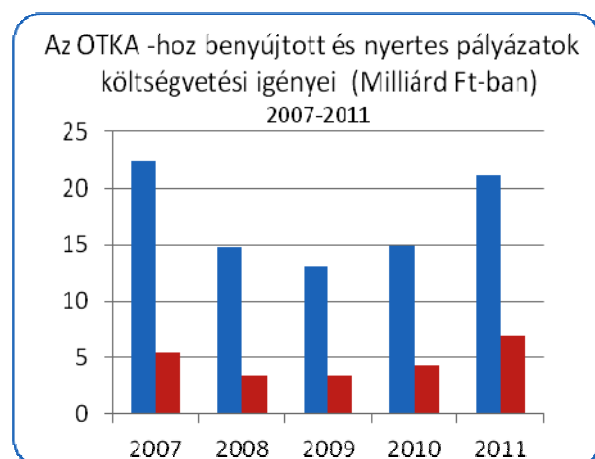
3. ábra. Az OTKA-hoz benyújtott (kék), valamint a nyertes (piros) pályázatok számának változása 2007 és 2011 között

Az adatok évről évre növekvő támogatási arányt mutatnak (23%-ról 29%-ra), ami azonban hosszú távon még növekvő költségvetési támogatás mellett sem biztos, hogy fenntartható.

A 2007-et megelőző évek adatait is figyelembe véve, folyamatosan csökkent az OTKA-hoz benyújtott pályázatok száma. Ez a negatív tendencia azonban úgy tűnik, hogy megfordult, és 2011-ben már újra több mint 1.000 pályázatot nyújtottak be a kutatók. 2012-ben a pályázati szám további 50%-kal emelkedett a megelőző évhez viszonyítva.

4. ábra. Az OTKA-hoz benyújtott (kék), valamint a nyertes (piros) pályázatok költségvetési igényeinek változása 2007 és 2011 között

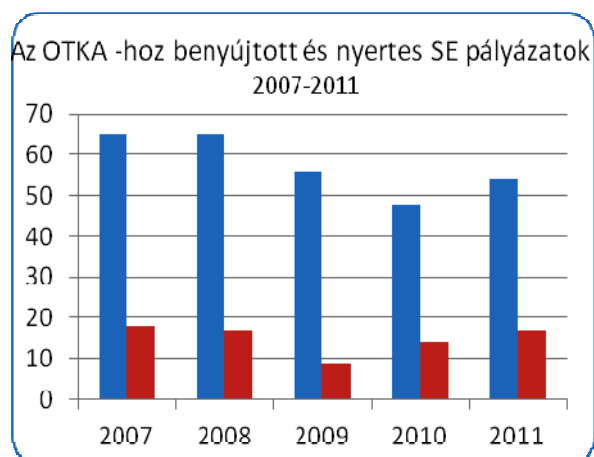
7. Semmelweis Egyetem mutatói az OTKA számok tükrében 2007-2011 között

A vizsgált 5 éves intervallumban a Semmelweis Egyetemről 288 pályázatot nyújtottak be az OTKA-hoz, amelyek közül 75-öt támogatott az OTKA Bizottság. A költségvetési számok tekintetében ez azt jelenti, hogy az 5 év alatt összesen közel 6 Mrd Ft igény érkezett az intézménytől az OTKA-hoz, amiből majdnem 1,8 Mrd Ft támogatás realizálódott.

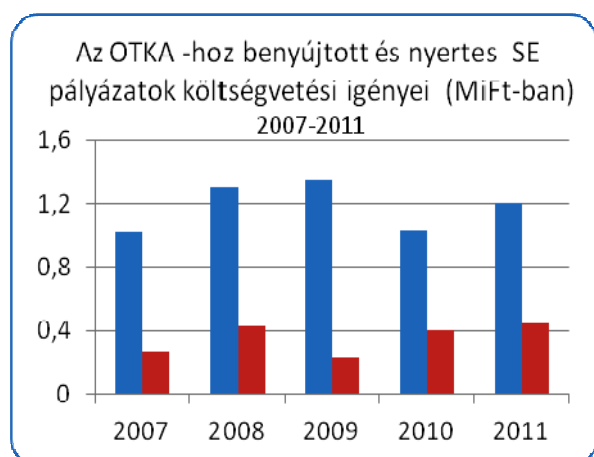
Mivel a megítélt támogatások 15%-át az intézményi rezsiköltségekre kell fordítani, az OTKA ebben az időszakban több mint 264 M Ft új, 2008 és 2015 között finanszírozandó intézményi támogatással járult hozzá az egyetem működéséhez.

Ha a korábbi évekről származó kötelezettségváltást is figyelembe vesszük, akkor az OTKA 2007 és 2011 között 1,658 Mrd Ft-ot utalt át a Semmelweis Egyetemnek, amiből 249 M Ft jutott az egyetem rezsiköltségeire.

5. ábra. A Semmelweis Egyetemről az OTKA-hoz a benyújtott (kék), valamint a nyertes (piros) pályázatok számának változása 2007 és 2011 között

6. ábra. A Semmelweis Egyetemről az OTKA-hoz a benyújtott (kék), valamint a nyertes (piros) pályázatok költségvetési igényeinek változása 2007 és 2011 között

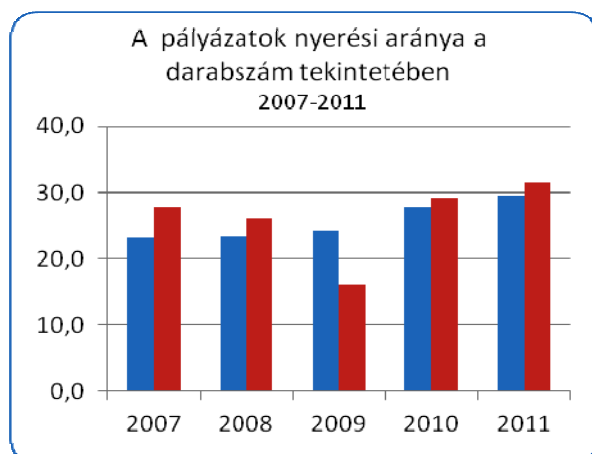

Észrevehető, hogy az általános OTKA pályázati aktivitás a vizsgált időszak maximuma (2007) és minimuma (2010) között közel 40%-kal csökkent. Ugyanebben az időszakban a Semmelweis Egyetemről OTKA-hoz beküldött pályázatok száma, bár csökkent, de ez sokkal kisebb mértékű volt, csupán 26% (5. ábra).

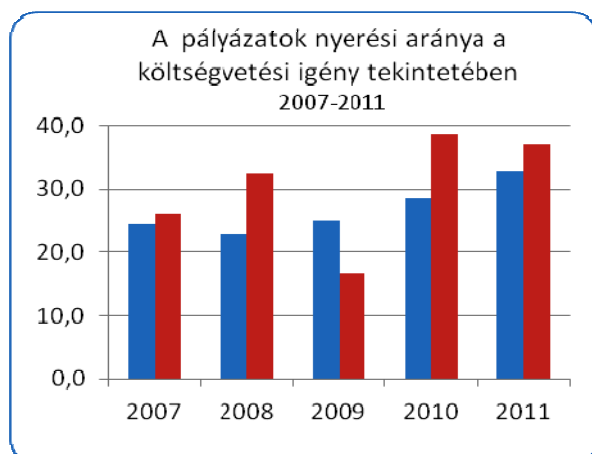
Az egyetemről benyújtott pályázatok közül általában évi 17 került támogatásra, ami alól a 2009-es év jelent kivételt, amikor az intézménynek csupán 9 pályázatát támogatta az OTKA.

Sokkal szembetűnőbb mindez, ha a pályázatok költségvetési értékeit vizsgáljuk meg. Az egyetemről benyújtott pályázatok összes költségvetési igénye 2007 és 2011 között minden évben meghaladta az 1 Mrd Ft-ot. Érdekes módon a 2009-es évben – amikor az OTKA-hoz benyújtott teljes igény az utóbbi években a legalacsonyabb volt – a Semmelweisről érkezett támogatási igény kimagasló értéket mutatott. A 2009-re vonatkozó alacsonyabb nyelési arány ezzel is magyarázható. Nagyon fontos azonban az, hogy a 2009-es év kivételével a Semmelweis Egyetem nyelési mutatói meghaladták az OTKA átlagot (4. ábra).

7. ábra. Az OTKA-hoz beérkezett összes pályázat (kék), ezen belül a Semmelweis Egyetemről benyújtott (piros) pályázatok nyelési arányai a darabszám tekintetében 2007 és 2011 között

8. ábra. Az OTKA-hoz beérkezett összes pályázat (kék), ezen belül a Semmelweis Egyetemről benyújtott (piros) pályázatok nyelési arányai az igényelt pénzüsszegek tekintetében 2007 és 2011 között

Az Élettudományi Kollégium 2007 és 2011 között 140, Semmelweis Egyetemről benyújtott projekt szakmai lezárásáról döntött. Ha a zsűri szintjén megnézzük ezeket, akkor megállapítható, hogy 76 pályázatot a *Kísérletes orvostudományi*, 35-öt a *Klinikai orvostudományi*, 11-et az *Idegtudományi*, 10-et a *Molekuláris biológiai*, 6-ot az *Infraindividuális biológia*, míg 2-t a *Bioinformatika* zsűri kezelt szakmailag.

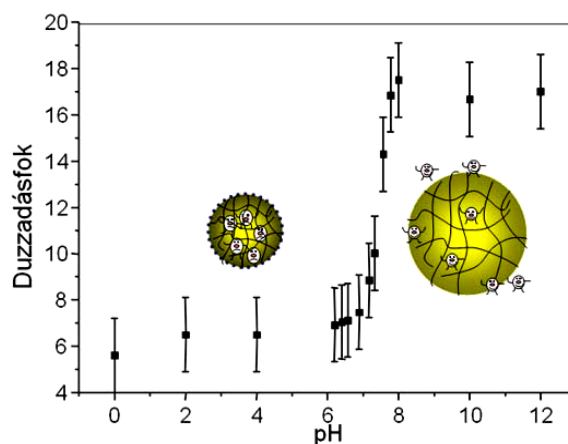
Ezekben a projekteknél összesen 704 résztvevő működött közre. A projektek eredményeként 1.394 folyóiratcikk, 14 könyv, 94 könyvfejezet és 3 szabadalom született. A megjelent cikkek összesített impakt faktora 3589,07, ami átlagosan 25,6 impaktot jelent projektenként és 2,57 impaktot cikkenként. Ezek az értékek meghaladják az átlagos OTKA pályázatok hasonló paramétereit. Azonban az, hogy ez hogyan viszonyul a többi élettudományi pályázat, illetve elsődlegesen a többi orvosegyetem OTKA projektjéhez, a következő részben fog kiderülni.

Dr. Szigeti Gyula Péter

A szerző orvos-élettanász, az OTKA Iroda igazgatóhelyettese és az Élettudományi Osztály vezetője, valamint az SE Klinikai Kísérleti Kutató és Humán Élettani Intézetének meghívott oktatója

xxx

NK 68750 pályázat: Multifunkcionális polimer gélek és kompozitok kifejlesztése: Zrínyi Miklós Semmelweis Egyetem (Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet)

Hatóanyagot tartalmazó poliaszparaginsav gél duzzadásfokának függése a pH-tól

http://www.otka.hu/index.php?akt_menu=4485#top

Pályázati alapismeretek II.

1. A projekt megvalósításának első lépései

A pályázati alapismeretekről szóló, I. fejezet után a mostaniban azzal foglalkozunk, hogy mi történik/mit kell tennünk abban az esetben, ha a pályázatunk támogatásban részesül.

Általában a nyereség öröme követően tudatosul a pályázóban, hogy valójában mit is vállalt a pályázatában, továbbá, hogy a sokszor kényszerűségből bevállalt járulékos feladatokat is meg kell valósítania a fő projektelemekek kivül. Ahhoz, hogy a nyertes pályázatból működő projekt és ne pedig az idővel, elszámolásokkal, előírásokkal küzdő rémálom legyen, szükség van a következőkre.

Miután kézhez vettük az értesítést a támogatási döntésről, érdemes elővenni a korábban beadott pályázatot, és megnézni, hogy pontosan mit is vállaltunk abban, milyen indikátorokat, milyen határidőre kell teljesítenünk, milyen kötelezettségeink vannak. A projektek futamideje véges, ezért az előkészületeket már annak hivatalos megkezdése előtt érdemes megtenni. A projekt kezdődátuma sokszor későbbre esik, mint a szerződéskötés ideje, illetve az előleg vagy első kifizetés megérkezése. Legyünk felkészülve, hogy a projekt eleinte nagy valószínűséggel likviditási gondokkal fog küzdeni, ezért egyéb források biztosítása válhat szükségessé.

2. A szerződés elkészítése

A támogatásról szóló értesítés kézhezvételét követően, elkezdődik a szerződés előkészítése. Ez az a pont, ahol – a szabályozástól függően – még kisebb módosításokat tehetünk a benyújtott pályázatunkhoz képest. Általában a döntőbizottság tesz javaslatot arra, hogy milyen módosításokat kell mindenképpen végrehajtanunk a projektterven. Ezek többnyire a költségvetést érintik, és a kiadások csökkentése miatt válnak szükségessé. Minden, ami a szerződésbe bekerül (mellékeltek, nyilatkozatok) az a szerződés részét képezi, és onnantól

kezdve számon kérhető a pályázótól. A megküldött szerződéstervezetet alaposan tanulmányozzuk át (dátumok, adminisztratív adatok, összegek, kötelezettségek, jogok stb.)!

A támogatási *szerződés* megkötésének feltétele, hogy a *kedvezményezett* az előírásoknak megfelelően és határidőre (általában 15-45 nap alatt) teljesítse a szerződéskötéshez szükséges feltételeket. Az elvárt dokumentumok benyújtására vonatkozó határidő elmulasztása esetén a támogatási döntés érvényét veszíti. E dokumentumokról és a támogatási szerződés megkötésének módjáról a pályázó mindig írásos értesítést kap. A projekttel és a kedvezményezettel kapcsolatos összes jog és kötelezettség szerepel a támogatási szerződésben és az ezt kiegészítő általános szerződési feltételekben (ÁSzF), amelyeket mindkét fél aláír, és így a teljes projektre vonatkozóan irányadásul szolgálnak.

A *projekt* megkezdésének legkorábbi lehetséges dátuma általában a *pályázat befogadása*. Ettől eltérően előfordul, hogy a beérkezést vagy a döntéshozatalt veszik alapul. Erre érdemes odafigyelni, hiszen egy rosszul megválasztott kezdési dátummal formai hibás lehet a pályázat, vagy a projekt megvalósítását nehezíthetjük meg saját magunk számára. Ha formailag megfelelő a projektkezdés dátuma, akkor is érdemes racionálisan végiggondolni a következőket: meglesz-e addigra a támogatási döntés, megérkezhet-e az előleg, be tudjuk-e fejezni a projektet az előírt határidőig. Bármikor is kezdjük el a megvalósítást, azt szem előtt kell tartani, hogy kifizetési kérelem, elszámolás csak a szerződés hatálybalépése után nyújtható be, tehát meg kell gondolni, hogy ebben az esetben is képesek vagyunk-e a finanszírozni a projektet.

3. A projekt menedzselése

A projektek menedzseléséről könyvek sora áll az érdeklődők rendelkezésére. Ennek a cikknek nem célja részletes betekintést adni e nagyon komplex mesterségbe, csupán a pályázatokkal összefüggően szeretnénk néhány fontos elemre felhívni a figyelmet. A „projektek nem menedzselik magukat”, a projektmenedzsmen nem véletlenül szerepel a legtöbb

pályázati típusban külön tevékenységként és költségvetési kategóriaként. A projektmenedzser személyének megadása a pályázatban nem lehet egy kötelezően „kipipálandó” adminisztratív elem a pályázó számára. A jó projektmenedzsmenst elősegíti a projekt sikeres megvalósulását, a rosszul kézben tartott projekt pedig minden résztvevő számára kellemetlen feladattá válik.

A projektmenedzsmenst szem előtt kell tartania a projekt ütemezését és a nem megfelelő teljesítéseknek utána kell járni. A pénzügyi menedzsmenst nem merülhet ki a számlák kifizetéséből, hiszen pontosan követni kell, hogy a projekt finanszírozása hol tart. Az utófinanszírozott projektek esetében az elköltött összeget alátámasztó számlák benyújtása után juthatunk a támogatáshoz. Ez az eljárás (kifizetési kérelem, elszámolás) pályázattípusonként más és más. A projektmenedzsmenst feladata az adminisztráció is, amely a lebonyolítás talán legkényesebb pontja.

Ha úgy érezzük, hogy valamely kötelezettségünknek nem tudunk időre eleget tenni, akkor értesítsük erről a közreműködő szervezetet, kérjünk tanácsot, hogy miként járjunk el az adott esetben. A *beszámolási kötelezettségek* szigorú határidőt jelentenek, elmulasztásuk a támogatási szerződés felmondását eredményezheti.

4. Jelentések és elszámolások készítése, a projekt zárása

Ahogy az előzőekben utaltunk rá, az adminisztráció létfontosságú a projektek megvalósításánál. A teljesítés minden fontosabb mozzanatát dokumentálni kell: szerződésekkel, számlákkal, kimutatásokkal és más bizonylatokkal kell alátámasztani, hogy az adott tevékenység megtörtént. E dokumentumokat a projekt lezárása után is – általában 5 évig – meg kell őrizni.

4.1. A projektek ellenőrzése, monitoring, audit

A projektek előírás szerinti teljesítését a kiírásban és/vagy a szerződésben rögzített módon ellenőrizhetik a projekt megvalósítása so-

rán és a fenntartási időszakban. Az ellenőrzés kiterjedhet a szakmai megvalósításra és a pénzügyi bizonylatokra is. Habár az ellenőrzés nem éri váratlanul a pályázót, mivel a kiíró vagy közreműködő szerv erről írásos értesítést küld, a felkészülési idő általában rövid. A pályázónak éppen ezért szükséges, hogy a dokumentációja naprakész legyen, és javasolt, hogy minden benyújtott iratból tegyen el egy másolatot. A másolatok készítése ajánlott a pályázati fázisban és a megvalósítás során is. A kiíró, közreműködő szervezettel folytatott írásos kommunikáció dokumentumainak másolatát is őrizzük meg, a leveleket ajánlott tértivevényel küldeni, hogy szükség esetén a benyújtandó dokumentumok (elszámolások, jelentések, beszámolók) határidőben történő feladását igazolni tudjuk.

4.2. Az ütemezés betartása

A pályázatban tervezett ütemezést nehéz a megvalósuló projektek esetében pontosan betartani. Érdemes kijelölni a fő mérföldköveket és ellenőrzési pontokat, amelyeknél felülvizsgáljuk, hogy az ütemezésnek megfelelően halad-e a projekt. Sokat segít, ha már a tervezésnél odafigyeltünk az előfeltételek meglétére. A projekt során – a futamidőtől függően – köztes jelentések leadására kerülhet sor. A kisebb-nagyobb csúszást a tervezett ütemezéshez képest e jelentésekben indokolni kell, egészen addig, amíg az nem veszélyezteti a projekt megvalósulását. Ebben az esetben ugyanis egyéni elbírálás alapján szerződésmódosításra kerülhet sor.

4.3. A vállalt kötelezettségek, indikátorok, „járulékos kötelezettségek” teljesítése

A projekt sikerességét legegyszerűbben a vállalt *indikátorok* teljesítésével tudja ellenőrizni a kiíró vagy közreműködő szervezet. Az indikátorok a projekt számszerűsíthető eredményeiben elért változást mutatják. Mérésükre a pályázatban rögzített eszközök állnak rendelkezésre. A bizonyítékokról (jelenléti ív, bérszámfejtés, statisztika, kérdőív stb.) a pályázónak kell gondoskodnia. A hivatalos indikátorokon kívül számos pályázatnál egyéb

horizontális célokat (esélyegyenlőség, környezeti fenntarthatóság) szolgáló vállalatokra is ösztönzik a pályázót (pl. plusz pontokkal). Ezen vállalatok többségében nem képezik a projekt alaptevékenységeinek részét, ezért a megvalósítás során külön figyelmet igényelnek.

4.4. Pénzügyi előrehaladás, beszámoló, kifizetési kérelem

A projektek megvalósításának ez az eleme is különbözően szabályozott az egyes pályázat-típusoknál. Valamilyen módon minden esetben el kell számolnunk a pályázató felé, azaz szakmailag és pénzügyileg bizonyítanunk kell, hogy a projektet az előírásoknak megfelelően teljesítettük. Ha a megvalósítás meghaladja az 1 éves futamidőt, akkor szinte minden esetben köztes beszámolót kell készíteni, tájékoztatva a közreműködő szervezetet a projekt előrehaladásáról. Az ÚMFT/ÚSZT- projektek esetében ún. *projekt előrehaladási jelentést* (PEJ) kell készíteni az EMIR rendszerben a szerződésben meghatározott időközönként. E jelentés elsősorban a szakmai teljesítésre vonatkozik, a kifizetési kérelem, elszámolás ettől eltérő módon történik.

A pontos dokumentálás és a határidők betartása mellett a projekt megvalósításának talán legkritikusabb része az *elszámolás*. Mivel az elszámolásra is eltérő szabályozás vonatkozik az egyes pályázattípusok esetében, csak néhány fontosabb körülményre, kötelezettségre hívjuk fel a figyelmet. Először is, az elszámolás során benyújtott teljesítéseknek a pályázatban beadott, illetve a szerződéskötés során módosított költségtervvel összhangban kell lennie. Az elszámolni kívánt költségeket teljesítményarányosan kell a projektre terhelni. (pl. bérek esetében csak a projektre fordított óraszámhoz tartozó bért lehet elszámolni, eszközök esetében – ha a pályázat máshogy nem rendelkezik – az intézmény által elfogadott szabályozás szerint kell az amortizációt elszámolni).

Ha a projekt utófinanszírozott, akkor számolni kell a kifizetések csúszásával, az ellenőrzések határidejével, azaz a következő ütem tevékenységeit a köztes időben is finanszírozni kell, akkor is, ha az előző ütem támoga-

tása még nem érkezett meg. Ez sokszor komoly terhet ró a szervezetre, ezért erre külön fel kell készülni. Amennyiben jelentős eltérések mutatkoznak a megvalósítás során a tervezetthez képest, akkor az ütemezésnél írottakhoz hasonlóan kell eljárni, jelezni kell a pályázató felé, és esetlegesen szerződésmódosítást kell kezdeményezni. Ha ugyanis az eltérést nem jelezzük, és így az csak az ellenőrzés során derül ki, az valószínűleg komolyabb hátrányokkal, esetleg a támogatás egy részének visszafizetésével járhat.

4.5. A projekt zárása

A projekt nem akkor ér véget, amikor mi teljesítettnek látjuk a feladatot (elkészült az épület, lezajlott a képzés, kiadták a könyvet stb.), hanem, amikor a közreműködő szervezet minden szakmai és pénzügyi beszámolót jóváhagyott, ennek alapján megtörténtek a kifizetések, nem maradt hiánypótlás, valamint hivatalos levél formájában értesítést kaptunk az elfogadásról. Fontos hangsúlyozni, hogy a fenntartási kötelezettség a projekt része, a teljesítéshez a fenntartásról szóló jelentések, vállalatok igazolása is hozzátartozik, így csak ezek megtörténte után tekinthető teljesítettnek a projekt. Azaz, ha megfelelünk a fenntartási jelentésekről, avagy a vállalt fenntartási kötelezettséget nem tudjuk teljesíteni, akkor akár a támogatás részleges vagy teljes visszafizetésére kötelezhetnek bennünket. A projektek többségében azonban a fenntartás és az erről szóló jelentések minimális odafigyeléssel megoldhatók és büszkén mutathatjuk fel a teljesített projektünk eredményeit.

5. Hasznos tanácsok

- A) Mielőtt hozzákezdünk a pályázat megírásához, mindig olvassuk el a teljes pályázati útmutatót!
- B) Szánjunk időt arra, hogy eldöntsük, az adott kiírás valóban megfelelő-e a projekt számára! A pályázatban kötelezően vállalandó feladatok nem visznek-e túl távol az eredeti tervektől, veszélyeztetve ezáltal a projekt sikerét?
- C) Kapcsolattartó címnek olyat adjunk meg, amelyen keresztül közvetlenül minket ér-

nek el, hiszen a néhány napos határidejű hiánypótlásoknál, tisztázó kérdéseknél minden nap számít. Az óra onnan ketyeg, hogy a levelet átvették a megadott címen, nem pedig onnan, hogy mi elolvastuk. Ha nem vagyunk biztosak abban, hogy mely naptól számít a megadott határidő, kérdezzünk rá a közreműködő szervezetnél.

- D) Ne tekintsünk úgy a pályázatra, mint „ajándék pénzre”! Jó pályázat akkor szület, ha valóban áll mögötte projekt.
- E) Készítsünk ütemtervet, bejelölve a mérföldköveket! Az előrehaladás során vizsgáljuk felül az ütemtervet!
- F) Vegyük figyelembe, hogy a pályázathoz kötelezően csatolandó igazolások és egyéb dokumentumok beszerzése, az aláíratás, valamint a konzorciumi megállapodások megkötése hosszabb időt vehet igénybe!
- G) Bizonytalan értelmezés esetén ne győzzük meg magunkat arról, hogy „igazunk van”, hanem kérdezzük meg a kiíró, közreműködő szertvet! A kérdéseinket ne hagyjuk az utolsó pillanatra!
- H) Ellenőrizzük, hogy a pályázatot milyen módon kell benyújtani, a beérkezés vagy a postai bélyegző dátuma számít-e! Amennyiben az utolsó napra hagyjuk a postai feladást, nézzünk utána, hogy a posta az adott napon hányig van nyitva, illetve, ha a pályázatunk nagyobb méretű, a csomagfeladás is működik-e.

Irodalom

1. *Útmutató a megvalósíthatósági tanulmány készítéséhez, TÁMOP - 4.2.3/08/1/KMR Tudományos eredmények elismerése és disszeminációja támogatására* (<http://www.nfu.hu/doc/1275>)
2. *Pályázati Útmutató, TÁMOP-6.2.2/B/09/ Képzési programok az egészségügyben foglalkoztatottak számára, hiányszakmák képzése, kompetenciafejlesztés* (<http://www.nfu.hu/doc/2200>)
3. *Pernecky László (2000): Projektfejlesztés, pályázatírás. Tanácsadók a fenntartható fejlődésért* (http://www.tff.hu/doc/Projektfejlesztés_es_palyazatiras.pdf)
4. *Coley, Soraya M. – Scheinberg, Cynthia A. (2000): Proposal Writing, Sage Publications, Thousand Oaks, CA, USA.*

Dr. Fésüs Ágnes

Tanulás egész életünkön át – az Európai Unió Lifelong learning programjának céljai, rendszere és eredményei

Az OECD meghatározása szerint „*az egész életen át tartó tanulás az egyéni és társadalmi fejlődés valamennyi formáját átöleli, függetlenül attól, hogy az milyen környezetben [...] folyik. [...] figyelme életkortól függetlenül egyformán összpontosít a standard tudásra és minden olyan készségre, amelyre minden embernek szüksége van. Arra helyezi a hangsúlyt, hogy minden gyermeket már az élete kezdetén fel kell készíteni, és érdekeltté tenni a tanulásban, és arra irányítja az erőfeszítéseket, hogy minden olyan felnőtt, függetlenül attól, hogy van-e vagy nincs munkája, akinek átképzésre vagy a készségei megújítására van szüksége, erre lehetőséget kapjon.*” [1]

1. Lifelong learning az Európai Unióban

A *lifelong learning*, az egész életen át tartó tanulás fogalma a hetvenes évektől kezdődően [2] egyre fontosabb célkitűzéssé vált szerte a világon, így az Európai Unióban is. 1996-ot mind az OECD, mind az EU a *lifelong learning* éveként deklarálta. [3] Az 1995-ös Fehér Könyv is kiemelte a *lifelong learning* jelentőségét az Európai Közösség életében, amelyről megállapította, hogy az nem pusztán a Közösség gazdasági céljainak eléréséről, hanem a polgárok önmegvalósításáról és állampolgári jogaik gyakorlásáról is szól.

Az Európai Unió *Lifelong learning* elnevezésű kezdeményezése így, a helyi piaci körülmények változásához való alkalmazkodáson túl, más célokat is megfogalmaz. Támogatja a tanulni, fejlődni vágyók, illetve oktatóik mobilitását, nyitását a nemzetközi környezet felé csakúgy,

mint a képzés és kutatás kapcsolatának optimalizálását, így az innovációt a Közösség térképében.

Az Unió 2000 - 2006 közötti időszakában a képzést, oktatást támogató programok alapelve lett az egész életen át tartó tanulás fogalma, [4] amely szorosan kapcsolódik a tudásalapú társadalmak és a versenyképes gazdaság megteremtéséhez.

A lifelong learning koncepciója összekapcsolódik a bolognai folyamattal is, amely egységes keretet kíván teremteni az Unió tagállamainak felsőoktatási rendszerei számára. A felsőoktatás egységes rendszere az Unió „négy szabadság” elvéhez, és a közös piac megteremtéséhez kapcsolódik. Az áruk, tőke, szolgáltatások, személyek szabad áramlásához ugyanis szükségszerű a képzések egységesítése, az oklevelek kölcsönös elfogadása is. Szintén a közös piac megteremtéséhez járul hozzá a Lifelong learning program ösztönző szándéka, amellyel a tanulók és képzőik mobilitását segíti.

2. Jelentkezés az Európai Unió Lifelong learning programjának kiírásaira

A Lifelong learning program segítségével a hallgatók, képzésen résztvevők, illetve oktatók úgy tanulhatnak, fejlődhetnek egy másik tagállam hasonló intézményében, hogy közben az eredetileg is ott tanuló/dolgozó állampolgárokkal egyenlő elbánásban részesülnek.

A program teljes költségvetése a 2007 és 2013 közötti időszakra közel 7 Mrd euró. Az oktatási, illetve képzési rendszerben résztvevők támogatása mellett a program ösztönzi a tagállamok intézményeinek összefogását, közös projektek megvalósítását.

Az alprogramok különböző képzési szegmenseket céloznak meg; így a *Comenius* a közoktatást, az *Erasmus* a felsőoktatást, a *Leonardo da Vinci* pedig a szakmai alap- és továbbképzést vállalkozások bevonásával. A *Grundtvig* alprogram a felnőttoktatásban dolgozók és tanulók számára nyújt lehetőségeket.

Vannak olyan alprogramok, amelyek minden képzési szinten elérhetők; ezek ösztönzik a nyelvtanulást, az információs és kommunikációs technológiák használatát. Elkülönül a *Jean Monnet* alprogram, amely kifejezetten az európai integrációval foglalkozó oktatást és kutatást segíti, felsőoktatási intézményeket bevonva világszerte.

A jelentkezés folyamata eltérő a különböző alprogramok esetében. Csereprogramok, tanulmányi látogatások esetében általában nemzeti szinten kell a pályázóknak jelentkezniük. Ezt Magyarországon a Tempus Közalapítvány (<http://www.tka.hu/>) koordinálja.

Az egyéni jelentkezések számos esetben egy-egy oktatási intézményen keresztül történhetnek, erre jó példa a közismert Erasmus mobilitási program, amelynek részeként felsőoktatási intézményben tanuló hallgatók tölthetnek el egy vagy két szemesztert egy másik tagállam hasonló profilú intézményében.

A központi pályázatok esetében, ahol intézmények pályáznak hálózatok kialakítására, vagy egyéb, nagyobb volumenű projektek megvalósítására, az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökségén (http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php) keresztül történik a pályázatok benyújtása.

3. A Lifelong learning eddigi eredményei

A Lifelong learning program a 2007-től kezdődő költségvetési ciklus első felében több mint 720 ezer diák és közel 180 ezer szakember számára biztosított külföldi tanulmányutat. A program első félidejének eredményei alapján megállapítható, hogy alapvetően az egyéni és intézményi fejlődés nyomán voltak eredményei, ezzel szemben kisebb volt annak hatása a szakpolitikára, az európai képzési rendszerekre. [5]

A program hatása mindenképpen jelentős, ha figyelembe vesszük, hogy sok hallgató és oktató egyéni karrierjéhez, nemzetközi kompetenciáihoz, más országok felé való nyitottságukhoz, nyelvtudásuk fejlődéséhez nagyban hozzájárult. A program hátránya, hogy alapvetően az intézményesült oktatás keretein belül nyújt fejlődési lehetőséget, így kevés, pl. a részt vevő vállalatok száma. A számszerűsíthető eredmények terén a program sikeresnek bizonyult a költségvetési időszak eddigi szakaszában. [5] Eddig a vártól többen vettek részt, a Comenius alprogramban, pl. ez a szám évente mintegy 450 ezer diákot jelent.

Az Erasmus 1987-es indulása óta 2009-ig több mint 2 millió diákot mozgatott meg Európában. A Leonardo da Vinci 2010-ben mintegy 79 ezer vállalati elhelyezést támogatott a félidejének jelentés szerint, amely 10%-os növekedést jelent. A Grundtvig alprogram 2009-ben közel 6.100 oktatási szakember és tanuló felnőtt mobilitását segítette elő.

A költségvetés legnagyobb része az Erasmus alprogramra jut, amelynek keretében a 2008/2009-es tanévben mintegy 200 ezer hallgató vehetett részt külföldi tanulmányúton vagy szakmai gyakorlaton. A Leonardo da Vinci alprogram nagyban hozzájárul a résztvevők szakmai fejlődéséhez, így későbbiekben a munkaerőpiacon való elhelyezkedésükhöz. Ebben az alprogramban kiemelkedő a kis- és középvállalkozások részvétele, amelyek támogatása az Unió egy másik fontos törekvése.

A LLL program költségvetésének második legnagyobb tétele a nagy, intézményi projek-

tek támogatása. Ezekben különböző tagállamok szervezetei hozhatnak létre hálózatokat, amelyek révén támogatják a résztvevők mobilitását, tapasztalatcseréjét. Az intézményi kiírások ösztönzik a tagállamok intézményeit egy-egy szakmai témában együttműködési projekt megvalósítására is.

Az LLL program nagy előnye, hogy elősegíti a résztvevők nyelvtanulását, valamint ösztönzi az IKT oktatásban való alkalmazását. A jelentés megállapítja, hogy a program fontos szerepet tölt be az európai oktatási és képzési rendszerek egységesítésében és átláthatóságában, a képesítések elismertetésében. A program jelentősége megmutatkozik az oktatási és képzési intézmények fejlesztésében, korszerűsítésében is a bevált gyakorlatok megosztása, a tantervek felülvizsgálata, vagy az intézményi vezetési és irányítási rendszer fejlesztése révén.

Horváth Dóra

1. OECD, 1996. In: Halász Gábor, ELTE BTK Doktoriskolai előadás 2001., valamint in: Kraiciné Szokoly Mária: Egész életen át tartó tanulás, felnőttoktatás – kihívások az ezredfordulón http://www.tofk.elte.hu/tarstud/filmuvtort_2004/szokoly.htm
2. Paul Lengrand jelentésének címéből ered a fogalom: *Introduction to life-long learning*
3. OECD: *Organisation Economic for Cooperation and Development (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet)*
4. *Az Európa Bizottság közleménye a Tudás Európájáról: What the programmes have achieved: Towards a Europe of knowledge.* Európa Tanács 1997.
5. *Mid Term Review of Lifelong Learning Programme.* <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0413:FIN:EN:PDF>

Fiatal kutatók pályázati lehetőségei

Az alábbiakban szeretnék néhány, kifejezetten karrierjük elején álló kutatóknak szóló pályázati lehetőséget bemutatni, amelyek hazai vagy külföldi kutatást támogatnak.

Elsőként nézzünk egy hazai kutatást, illetve PhD-képzést támogató forrást. Fiatal kutatóknak, PhD-képzést végzőknek nyújt támogatást az *AXA Biztosító Kutatási Alapja* (AXA Research Fund). A támogatás 120 ezer eurót biztosít összesen 3 éves időtartamra doktoranduszok számára, és ugyanekkora összeget 2 éves időtartamra posztdoktori kutatóknak.

Az AXA pályázat elnyeréséhez minden évben először az intézményeknek kell jelentkezniük. Ők doktoranduszi, illetve fiatal kutatói helyeket kapnak, amennyiben az Alap elfogadja intézményi jelentkezésüket. Ezt követően az adott intézménynek kell kiválasztania egy vagy két doktoranduszt, illetve fiatal (posztdoktor) kutatót, akik benyújthatják jelentkezésüket az AXA Alapjához.

A posztdoktori pályázat esetében évente kétszer, február és július-augusztus környékén, míg a doktoranduszi kiírás esetében egyszer, február környékén van jelentkezési lehetőség. A pályázni vágyóknak első körben intézményi szinten kell érdeklődniük a lehetőségekről. Az AXA kiírásairól további információk <http://www.axa-research.org/> oldalon érhetők el.

Az amerikai *Howard Hughes Medical Institute* orvosi nonprofit kutatóintézet rendszeresen meghirdeti 5 éves programját, amelyre fiatal

kutatók jelentkezését várják a világ 12 országából, többek közt Magyarországról. A program célja, hogy segítse a fiatalok kutatási projektjének beindítását saját intézményükben. További információk a <http://www.bbmi.org/research/iecs/> honlapon érhetők el.

Az *FWF Tudományos Alap* (<http://www.fwf.ac.at/de/portrait/portrait.html>) doktori ösztöndíja Ausztriában kínál kutatói lehetőséget a természettudományok területén.

Der Wissenschaftsfonds.

Az Alap a hosszú távú ausztriai kutatást támogatja; a projekt időtartama 12 év, amely 4 éves szakaszokra oszlik; ezek végén a kutató munkáját értékelik, és döntenek továbbfoglalkoztatásáról. A pályázatok benyújtásának határideje:

<http://www.fwf.ac.at/de/projects/ausschreibungsuebersicht.html> További információk a következő honlapon érhetők el: <http://www.scholarships.at/out/default.aspx?TemplateGroupID=30&PageMode=3&GrainEntryID=1555&HZGID=1683&LangID=1>

A *párizsi főpolgármesteri* hivatal minden évben meghirdeti posztdoktori kutatási pályázatát. Ennek célja a fiatal kutatók párizsi – önkormányzati vagy költségvetési szférába tartozó – laboratóriumban vagy kutatóhelyen végzett kutatási projektjének támogatása. A pályázat minden tudományterület számára nyitott. Elsődleges bírálati szempont a beadott munkaterv tartalma, a jelentkező szakmai előélete és a fogadó hely minősítése.

A pályázatokat általában év elején, február-március környékén kell benyújtani. Ezeket Párizs város tudományos tanácsa bírálja el, az eredményeket pedig a nyár folyamán szokták közzétenni. A jelentkezés feltétele az 5 éven belül megszerzett PhD-fokozat. A befogadó intézménnyel szembeni követelmény, hogy Párizs közigazgatási területén működjön.

A jelentkezőnek saját országában lévő kutatóhelyhez kell kötődnie, ott kell dolgoznia és életvitelszerűen tartózkodnia. Az ösztöndíj időtartama alatt a kedvezményezett más ösztöndíjat vagy bérjellegű jövedelmet nem kaphat. Nem pályázhat az, aki már nyert ösztöndíjat Párizs városától. Jelentkezni elektronikusan kell, a jelentkezési lap francia és angol nyelvű. (http://www.paris.fr/pro/2d3es-appels-a-projets/research-in-paris/reglement-2012-de-l-appel-a-projet-research-in-paris/rub_9910_stand_65057_port_24713)

Az EMBO (European Molecular Biology Organization) *Long Term Fellowship* ösztöndíjára természettudományos terület posztdoktori kutatói jelentkezhetnek a világ számos országába, így többek között Belgiumba, Dániába, Németországba, Finnországba, Izlandra, Izraelbe, Luxemburgba.

A projekt időtartama 12 hónaptól 24-ig változhat. A pályázat benyújtására évente kétszer van lehetőség február 15-ig és augusztus 15-ig, elektronikus rendszeren keresztül. További információk a következő honlapon érhetők el: www.embo.org/programmes/fellowships/long-term.html. Az EMBO rövid időtartamú, 1 héttől 3 hónapig terjedő időintervallumra szóló ösztöndíjakat is nyújt, amelyekre az alábbi honlapon lehet jelentkezni: shortterm-fellowships.embo.org/index.php. További információ a www.embo.org/fellowships/short_term.html honlapon található.

A CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Studies) program többek közt magyarországi egyetemistáknak, doktoranduszoknak nyújt külföldi ösztöndíj-lehetőséget számos tudományterületen 1 hónaptól 10 hónapig terjedő időintervallumra.

Jelentkezni a nyár folyamán lehet (ebben az évben június 15-ig) a téli szemeszterre, és ősszel a tavaszi félévre (idén október 31-ig) elektronikusan (www.ceepus.info). A pályázatokkal Magyarországon a Magyar CEEPUS Iroda foglalkozik (tel: 36/1/237-1300, e-mail: ceepus@tpf.hu, honlap: www.tka.hu). További információk a következő honlapon olvashatók: <http://www.scholarships.at/out/default.aspx?TemplateGroupID=30&PageMode=3&GrainEntryID=259&HZGID=259&LangID=1>.

A Schering Alapítvány doktori ösztöndíját természettudományos területen évente 2 alkalommal hirdetik meg. A kétéves időtartamú pályázatra áprilisi és októberi határidővel lehet jelentkezni.

A jelentkezőnek 2 éven belül megszerzett egyetemi diplomával kell rendelkeznie és PhD-kutatási tervvel. További információk a következő honlapon érhetők el: www.scheringstiftung.de/de/foerderung/wissenschaft/stipendien/doktoranden.html

Horváth Dóra

A titokzatos „EMIR”

Nem, sajnos nem az Ezeregyéjszaka meséi következnek...

Folyóiratunk előző számában ígéretet tettem, hogy megpróbálom röviden és – lehetőség szerint – közérthetően ismertetni a pályázatok életében fontos szerepet játszó elektronikus nyilvántartó rendszert, az EMIR-t, hivatalos nevén az Egységes Monitoring Információs Rendszert.

Az EMIR elsődleges célja, hogy információt szolgáltatson pályázatunkról már a szerződés időszakában, illetve később – a lebonyolítás folyamán – az elszámolásokat és jelentéseket is ezen a felületen tudjuk rögzíteni, beküldeni. Már itt az elején tisztázzunk két fogalmat, amely többször visszaköszön a tájékoztatókban, magyarázatokban, levelezésekben.

„PÁLYÁZÓ”-k akkortól vagyunk, amikor beadjuk megírt pályázatunkat a közreműködő szervezet részére (most látom, hogy ebből három fogalommagyarázat lesz!), és egészen

addig azok maradunk, amíg – pozitív döntés esetén – meg nem születik a támogatási szerződés.

„KEDVEZMÉNYEZETT”-ekké a támogatási szerződés aláírását követően válunk és a pályázat lezárásáig, pontosabban az azt követő – általában 3-5 éves – fenntartási időszak végéig azok is maradunk.

„KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZET” = KSz (Energia Központ Kft., ESZA Kft., KIKSZ Közlekedésfejlesztési Zrt., MAG Zrt., VÁTI, Wekerle Sándor Alapkezelő): az uniós források pályáztatását, felhasználását bonyolító, jogszabályban meghatározott szervezetek.

Az EMIR elérhetősége: <http://emir.nfu.hu>

Belépni pályázatunk kódszámával és jelszóval lehet, amelyről levél formájában kapunk értesítést, azt követően, hogy a pályázatunkat beküldtük a KSz részére.

A nyitó képernyőn pályázatunk fő adatai jelennek meg. A bal oldali menüsorból választhatjuk ki, hogy éppen melyik funkcióját akarjuk használni a programnak.

Eljárásrendi adatok

Sorszám	Státusz neve	Teljesítés dátuma
1	Pályázat beérkezése	2009.05.19
2	Pályázat iktatása	2009.05.20
3	Értesítő levél megküldésének dátuma	-
4	Jogosultsági ellenőrzés dátuma	2009.07.30
5	A pályázat jogosult és teljes	2009.07.30
6	Bizottsági ülés dátuma	2009.11.09
7	Támogató döntés	2009.11.24
8	Szerződéskötés feltételeinek megküldése	2009.12.14
9	Szerződéskötéshez szükséges dokumentumok beérkezése	2010.01.19
10	Szerződés hatályba lépésének dátuma	2010.03.03
11	Hiánypótlásra felszólító levél megküldése	2010.01.29
12	Hiánypótlás beérkezése	2010.02.17

Néhány szó a ritkábban használt funkciókról:

PÁLYÁZATI ALAPADATOK

Pályázatunk összes lényeges adata itt található. A BEOSZTOTTAK almenüben tudunk másoknak is jogosultságot adni az EMIR-be történő belépéshez.

PROJEKT KIVÁLASZTÁSI SZAKASZ

Ez az a menüpont, amiben a pályázat elbírálásának menetéről találunk adatokat – általában ha már semmi más dolgunk sincs, akkor nézünk bele ebbe a menüpontba.

SZERZŐDÉS/FENNTARTÁS

A már megkötött szerződésünk adatait tartalmazza, hasonlóképpen – csak sokkal kevésbé részletesen –, mint a PÁLYÁZATI ALAPADATOK menüpont.

FALIÚJSÁG

A „Gépház” üzenetei az EMIR rendszer leállításáról, karbantartásáról, frissítéséről.

KÖZBESZERZÉS modul

A legújabb eleme a rendszernek, 2011 év vége óta használható. Külön jelszó és jogosultság szükséges hozzá, amelyet a PÁLYÁZATI ALAPADATOK/BEOSZTOTTAK menüpontban tudunk felvinni. Ennek a modulnak a használata komoly szakmai ismereteket igényel, javasolt a Semmelweis Beszerzési Kft. valamely kollégájának felkérése ezen menüpont kezelésére – természetesen mindezt csak akkor, ha pályázatunk a közbeszerzésben érintett.

És most jöjjenek részletesen a gyakran használt funkciók.

HELP

A főoldalon mindazon dokumentumok letölthető verzióit találjuk, amelyek szükségesek egy-egy elszámolás/PEJ összeállításához, illetve azokat a felhasználói kézikönyveket, se-

gedanyagokat, amelyek a felület használatát segítik.

Fontos: elméletileg itt minden dokumentum legfrissebb verziója található, azonban célszerű ellenőrizni ezt az ESZA honlapján.

http://www.esza.hu/hasznos_informaciok/segedletek_dokumentumok

Tipp: Sajnos a gyakorlatban előfordult, hogy egy kifizetési kérelmet újra be kellett adni, mivel nem a legújabb táblázati formában került benyújtásra.

Itt található még a GYIK-et, a Súlyó-t és a Jelszócsere funkciót is.

PROJEKT (KOMMUNIKÁCIÓ)

Igen hasznos – és általam gyakran használt – menüpont. Itt időrendben haladva, megtaláljuk a KSz és köztünk lévő összes levelezés, dokumentum beküldés/beérkezés dátumát. A „B”-vel kezdődő iktatószámok az általunk beküldött, a „K”-val kezdődő iktatószámok a részünkre megküldött dokumentumokat tartalmazzák.

Tipp: Ennek a menüpontnak a folyamatos figyelemmel kísérése esetén már a postázást megelőzően értesülünk, pl. a hiánypótlásról, jelentés elfogadásáról, utalásról, stb. Hátránya, hogy csak a levél tárgyát látjuk, részletes tartalmát (az „Értesítések” kivételével) nem – ahhoz meg kell várni a papír alapon megküldött levelet.

Az ÉRTEŚÍTÉSEK almenüben az ún. azonnali értesítéseket – és azok teljes tartalmát – tudjuk megtekinteni. Amennyiben ilyen érkezik, a pályázatban megjelölt képviselő és kapcsolattartó automatikus értesítést kap e-mailben a következő szöveggel:

„Tisztelt Pályázó! Ezúton tájékoztatjuk, hogy a ... EMIR azonosítósámú pályázatát érintően változás történt. Kérjük, hogy az www.nfu.gov.hu oldalon lépjen be a Pályázati e-ügyintézés (Pályázó Tájékoztató) menüpontba, hogy a pályázatát érintő változásról szóló üzenetét megtekinthesse.”

Ilyenkor az EMIR-be belépve, egy felugró ablakban látjuk az értesítés szövegét és a to-

váblépéshez „Az értesítésben foglaltakat elolvastam” jelölőnégyzet jóváhagyása szükséges.

JELENTÉSEK

Itt rögzíthetjük a projekt előrehaladási jelentéseinket (PEJ). A szerződés rendelkezik arról, hogy milyen gyakorisággal vagyunk kötelesek elkészíteni ezeket a jelentéseket. A menüpont nyitóképen már ezen jelentések konkrét ütemezését látjuk (milyen időszakról, meddig kell beküldeni).

Tipp: Itt két dátummal találkozunk, a „Benyújtás határideje”-vel és a „Benyújtás időpontja”-val. A végső beküldési határidőnek mindig ez előbbit tekintjük.

Az aktuális – beküldendő – PEJ mellett az „Új jelentés” ikonra kattintva tudjuk megnyitni a munkafelületet. Szerződésünknek megfelelően csak a releváns pontok aktívak (kitölthetők). A kitöltést tetszőleges sorrendben végzhetjük, majd a beírt adatokat el kell menteni. Ha az összes pontra válaszoltunk, akkor a sor státusa „Kitöltött”-re változik.

Fontos: Azokat a pontokat (pl. Helyszíni ellenőrzés) is meg kell nyitni, amelyek még esetleg nem vonatkoznak pályázatunkra, és az üresen hagyott sablont kell elmenteni, különben kitöltetlenként hibaüzenetet kapunk a végén.

Ha összeállítottuk a jelentésünket, az „Előrehaladást igazoló dokumentumok” pontban rögzítjük, hogy a PEJ-hez hány darab és milyen típusú dokumentumot küldünk be papír alapon, illetve CD-n.

Ezt követően – ha már kimerítően és felelősségteljesen válaszoltunk az esélyegyenlőségi és fenntarthatósági szempontokra – a „Ellenőrzés és beküldés” gombbal jóváhagyjuk és elektronikus formában beküldjük a KSz részére. A „Jelentés letöltése, megtekintése” gomb egy .pdf formátumú dokumentumot generál az elkészült jelentésből, amelyet egy kinyomtatott és a szervezet hivatalos képviselője által aláírt példányban postai/személyes úton be is kell küldeni a KSz részére.

Tipp: A papír formátumban benyújtott PEJ mellé készülő CD-re a következő anyagokat célszerű felmásolni: a Tájé-

koztatás/Nyilvánosság menüponthoz tartozó összes fénykép, videó, hangfile, dokumentum (kötelező); a PEJ aláírt – szkennelt változata; az „Előrehaladást igazoló dokumentumok”-ban megjelölt egyéb dokumentumok szkennelt változata.

A *záró projekt előrehaladási jelentés (ZPEJ)*: anynyiban különbözik az időközi PEJ-ektől, hogy ezt csak az elkészített *záró kifizetési kérelemmel* együtt lehet beküldeni. A fent leírt módon az „Ellenőrzés és beküldés” funkcióval ellenőriztetjük a bevitt adatokat, majd hibátlan ZPEJ esetén felkínálja a „ZPEJ záró kifizetési kérelembezerendelésé” funkció. Az ezután felugró ablakban kiválasztjuk az aktuális, záró kifizetési kérelemmel rendelkező szerződést (általában csak egy szerződést kínál fel). Mentéssel összekötjük a ZPEJ-t és a záró kifizetési kérelmet. A záró kifizetési kérelem véglegesítésével automatikusan a ZPEJ-t is beküldjük. Csak ezután tudjuk kinyomtatni a záró dokumentumokat.

Fontos: Az EMIR a két záró dokumentumot összefűzi és folyamatos oldalszámzással látja el, azonban mind a ZPEJ, mind a záró kifizetési kérelem végét dátumozni kell és aláíratni. Tehát egy dokumentumon belül két aláírt oldalunk lesz.

PEJ hiánypótlás: azonnali értesítések formájában a KSz hiánypótlási felhívást küld és ezzel egyidejűleg a PEJ-t az EMIR-ben visszaküldi részünkre. Ezt a státus „Hiánypótlás alatt”-ra változásánál látjuk. A PEJ megnyitását követően lehetőség van a részletes hiánypótló levél megtekintésére, amelyet természetesen papír formában is megkapunk. A „HP űrlapok” fülön tudjuk módosítani azokat az adatlapokat, amelyeket a KSz előírt. A hiánypótlással nem érintett adatlapok nem aktívak. A „Dokumentumok” fülön lehet azokat a dokumentumokat mellékelni (feltölteni), amit a KSz kér.

Fontos: egy sorhoz csak egy file tölthető fel, amelynek a mérete igen korlátozott (a méretre vonatkozó adatokat sajnos sehol nem találtam). Ha nem tudjuk a kívánt dokumentumot feltölteni, fel kell venni a kapcsolatot a KSz, pro-

jekthez rendelt kapcsolattartójával, és meg kell beszélni a hiánypótlás mikéntjét (általában ilyenkor CD-n kéri beküldeni az anyagokat).

A hiánypótlás elvégzése után az „Ellenőrzés” fülön az elvégzett hiánypótlásokat kipipálással kell megerősíteni és elmenteni, majd visszatérve az aktuális PEJ főoldalára az „Ellenőrzés és beküldés” gombbal lehet a hiánypótlást véglegesíteni és ismételt beküldeni. Ilyenkor már a KSz általában nem kér kinyomtatott, aláírt változatot.

A projekt végleges lezárását követően ebben a menüpontban kell feltölteni az ún. *projekt fenntartási jelentéseket* (PFJ). A projekt fenntartási idejét (általában 3-5 év) szintén a szerződés rögzíti. A jelenleg érvényes szabályozás szerint a projekt fizikai zárását követő egy teljes gazdasági évet követő évben kell először PFJ-t készítenünk (pl. projekt zárása 2012.02.29. → 2012.12.31-ig törtév → 2013. év teljes gazdasági év → 2014-ben az egyetem beszámolójának elkészülte után kell beküldeni az első PFJ-t, majd utána minden évben ugyanekkor).

ELSZÁMOLÁSOK

Itt rögzítjük az ún. *kifizetési kérelmeket*, azaz elszámolásokat. Ezt a modult általában számlakitöltőnek is nevezzük. A menü nyitóképen először a szerződés mellékletét képező ütemezés alapján rögzített elszámolási ütemeket látjuk. Ezek ma már csak iránymutató dátumok, mivel időközi kifizetési igénylést utófinanszírozott pályázatok esetében akkor lehet benyújtani, ha az igényelt összeg elérni a támogatás (önerő esetén nem azonos a projekt teljes összegével) 10%-át, de minimum 200 ezer Ft-ot. A szerződés azonban előírhatja az első kifizetési kérelem kötelező benyújtásának időpontját is.

A kifizetési kérelem elszámolását mindig abban az aktuális elszámolási ütemben rögzítjük az „Új elszámolás” gombra kattintva, amikor a kifizetési kérelmet benyújtjuk a KSz felé.

Fontos: Természetesen ilyenkor az ezt megelőző időszakban keletkezett, de még nem elszámolt számlákat is benyújthatunk.

Az elszámolás mikéntjét az előző számban részletesen ismertettem, így most csak a technikai tudnivalókra térek ki.

A számlakitöltőben a következő tételeket rögzítjük:

- A) 25 M Ft támogatástartalom (ismét nem összköltség!) alatt:
- a) egyenként minden számla, amelynek támogatástartalma meghaladja a 100 ezer Ft-ot;
  - b) a devizában kiállított számlák (értékhatártól függetlenül);
  - c) 100 ezer Ft alatti támogatási összegű számlák összesítőjének végösszege;
  - d) a bérösszesítő végösszege;
  - e) útiköltség összesítő végösszege;
  - f) ritkábban értékcsökkenés, rezsi-összesítők.
- B) 25 millió Ft támogatástartalom (ismét nem összköltség!) fölött:
- a) egyenként minden számla, amelynek támogatástartalma meghaladja az 500 ezer Ft-ot;
  - b) a devizában kiállított számlák (értékhatártól függetlenül);
  - c) 500 ezer Ft alatti támogatási összegű számlák összesítőjének végösszege;
  - d) bérösszesítő végösszege;
  - e) útiköltség összesítő végösszege;
  - f) ritkábban értékcsökkenés, rezsi-összesítők.

A számlák felvitelénél először meg kell keresnünk a szállítót (számla kiállítóját), amelyet név/cím/adószám alapján kereshetünk a rendszerben. Ha még nincs ilyen szállítónk, új szállítóként nekünk kell rögzítenünk. Ügyeljünk az adatok minél pontosabb kitöltésére, hiszen később a saját munkánkat könnyítjük meg vele! Ezt követően a számla adatait értelemszerűen töltjük fel.

A „Kifizetést igénylő bizonylat száma” annak a bankbizonylatnak a sorszáma, amelyiken a számlát kiegyenlítették. Az „Alátámasztáshoz benyújtott dokumentumok” pontban felsoroljuk mindazokat a bizonylatokat, amelyeket a számlával együtt beküldünk, pl. számlakísérő utalvány, számla, beszerzés-minősítő lap, szerződés, teljesítésigazolás, banki bizonylatok. Ezután a bevitt adatokat elmentjük és a

számla további részét az „Új tétel rögzítése” funkcióval előhívott adatlapon folytatjuk. A „Tétel megnevezése” sorban a számlán szereplő terméket, szolgáltatást írjuk be.

Tipp: Már ilyenkor – igazság szerint már a számla befogadásakor – ügyeljünk arra, hogy a megnevezés legalább nagy vonalakban illeszkedjen az elfogadott költségvetéshez.

Az „Elszámolható költség” és „Tevékenység” sorban a legördülő menüből választjuk ki a számla pontos költségvetési sorát.

Fontos: Ha nem találjuk a legördülő menüben az általunk kívánt költségvetési sort, akkor olyan költségfajtát akarunk elszámolni, amit az elfogadott költségvetésünk nem tartalmaz. Nagyon ritka esetben a KSz rosszul töltötte fel a költségvetési sorokat, ilyenkor fel kell venni a kapcsolatot a projekt ügyintézőjével.

A számla összegének, áfa-tartalmának felvitele után ezeket az adatokat is elmentjük, ezzel visszajutunk az előző képernyőre, ahol ismét el kell mentenünk a – most már összes adatot tartalmazó – számlát. A számla ezzel a számlakitöltőben kap egy folyamatos sorszámot, amelyet a beküldendő fénymásolatra is rá kell vezetni.

Devizás számláknál az árfolyamot az EMIR generálja a „Teljesítés dátuma”-hoz beírt dátum alapján. Ez a dátum az EU-n belüli beszerzésnél a szállítólevél, illetve a szolgáltatás megvalósulásának dátuma; EU-n kívüli beszerzésnél a vámhatározat átvételének dátuma. Ezek a dátumok a legritkább esetben egyeznek meg a számla kiegyenlítésének időpontjával, így szerencsés esetben árfolyamnyereségünk, rossz esetben árfolyamvesztésünk keletkezik.

A számlaösszesítő végösszegét is úgy rögzítjük, mintha külön számlák lennének. A „Szállító” ebben az esetben saját magunk vagyunk. A „Számla sorszámá”-hoz beírjuk a számlaösszesítő nevét (pl. 1/Bérösszesítő). A „Számlatípus”-nál a legördülő menüből kiválasztjuk a ... költségösszesítő kategóriát (pl. személyi jellegű költség összesítő). A „Kifizetést igazoló bizonylat száma”-hoz beírjuk, hogy lásd – pél-

dáknál maradva - az 1/Bérösszesítőt. A „Számla kelte” ebben az esetben megegyezik a számlaösszesítő elkészítésének dátumával.

A „Kiegyenlítés dátuma” megegyezik az összesítőn szereplő utolsó kifizetés dátumával. Az „Elszámolási időszak kezdete” az összesítőn lévő első teljesítés dátuma, az „Elszámolási időszak vége” pedig az utolsó teljesítési dátum. Az „Alátámasztáshoz benyújtott dokumentumok”-hoz beírjuk a számlaösszesítő nevét (pl. 1/Bérösszesítő). Ezeket az adatokat elmentve, rögzítjük a számlához tartozó tételeket, azaz összegeket.

A rögzítéshez komoly segítséget nyújt a számlaösszesítő mögött lévő „Részösszegek” táblázat. Az itt szereplő költségsorokat és összegeket kell rögzítenünk a számlakitöltőben (pl. bérnél külön soron a béreket és a járulékokat). Ha minden számot jól írtunk be, akkor a „Részösszegek” táblázat mindösszesen sora és a számlakitöltőben szereplő összeg megegyezik. Hasonló módon visszük fel a többi számlaösszesítőt is.

A kifizetési kérelem teljes feltöltése után a „Kifizetési kérelmet alátámasztó dokumentumok” fülben pipálással jelezzük, hogy melyek azok a dokumentumok, amelyeket fénymásolatban mellékelünk → mentés, majd az „Elszámolás ellenőrzése” gombbal elvégezzük az ellenőrzést. Ezt követően a „Kifizetési kérelem összeállítás/nyomatása” gombbal elvégezzük a műveletet, amelynek eredményeképpen .pdf formátumban kinyomtathatóvá és aláírhatóvá válik a beadandó dokumentum. Utolsó lépésként az „Elszámolás végleges mentése” gombban elküldjük a KSz részére a kifizetési kérelmet. Ebben a menüpontban láthatjuk még – igaz, meglehetősen késedelemmel – a pályázathoz kapcsolódó kifizetések adatait is.

Azt hiszem, hogy a fent leírtak első olvasásra mindenkit elrémítenek ettől a feladattól, de mint tudjuk, „Exercitatio artem parat” (Gyakorlat teszi a mestert - Tacitus).

Balogh Zsuzsanna

Horizontális vállalások

Egy új pályázat összeállításánál több információval kell szolgálni a pályázó szervezetről, annak gazdasági adatairól, humánpolitikai szabályozásáról, illetve magáról a fizikai működésével kapcsolatos adatokról.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv, illetve az Új Széchenyi Terv által kiírt pályázatok kapcsán felmerülő adatszolgáltatási kérdéskör a „horizontális vállalások” kategóriájába tartozik.

A horizontális vállalások az utóbbi két témakörre kérdeznak rá, vagyis a pályázó szervezetében megvalósuló dolgozói esélyegyenlőségi feltételek érvényesülésére, illetve a környezettudatos fenntarthatósági szempontokra. A két vállalat az Európai Unió két alapelve, a fenntartható fejlődés és az esélyegyenlőség gondolatán nyugszik. Mind a két fogalomkör a jelen gazdasági és környezeti helyzetben nagyon fontos téma, hiszen a nők, illetve a kisebbségek helyzete még napjainkban sem megfelelő, és a környezetvédelem kérdése is sok megoldatlan feladatot hordoz magában.

De pontosan mit takarnak ezek az alapelvek? A fenntartható fejlődés olyan folyamat, amely kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket. Életrendünk akkor fenntartható, ha anyagforgalma körkörös, azaz illeszkedik a természet rendjébe. A fenntarthatóság elsősorban az erőforrásainktól függ.

A fizika egy alapvető állítása szerint folyamatok körfolyamattá alakíthatóak, ha kívülről elég energiát viszünk be a rendszerbe. Törekednünk kell arra, hogy az energiafelhasználást

csökkentsük, a még felhasználható végtermékeket újrahasznosítsuk, vagy alternatív energiaforrással helyettesítsük. Jelenleg az emberiségnek már nincs túl sok ideje arra, hogy megtalálja a megoldást az energiafelhasználás optimalizálására. Pillanatnyilag még van elég erőforrás, de már nem sokáig. Számos véges erőforrás – kőszén, kőolaj, földgáz, urán – kitermelésének tetőzése a XXI. század első két évtizedében várható.

Az Európai Unió a pályázatokon keresztül is szeretné érvényesíteni környezetvédelmi politikáját, a fenntarthatósági vállalások révén. A pályázónak adatokat kell szolgáltatnia a pályázat benyújtásakor a szervezete jelenlegi és a jövőben csökkenteni tervezett energetikai felhasználásáról, környezetvédelmi szemléletével kapcsolatos tevékenységeiről.

Az adatszolgáltatás kapcsán kért adatok köre pályázat-specifikus. A pályázat benyújtásakor és lezárásakor az akkor aktuális értéket, illetve a fenntartás végén a fellelhető állapotot kell feltüntetni a pályázati adatlapban. A pályázat megvalósítása során benyújtott projekt előrehaladási jelentések (PEJ) kapcsán is aktuális adatokat kell szolgáltatni, amelyek nem térhetnek el a tényleges, a benyújtás időpontjában megállapítható adatoktól. A pályázatokban vizsgált kérdéskörök csoportosítva a következők:

- A) Fajlagos energiahordozók és végtermékek felhasználásának mértéke (víz, villany, szénmonoxid kibocsátás, szennyvíz, hulladék, stb.) és ezeknek a felhasználók számával arányosított mértéke.
- B) A környezettudatos gondolkodás, illetve a környezetvédelmi intézkedések elfogadása, bevezetése az adott szervezetnél (lé-

tezik-e környezetvédelmi felelősi munkakör, a fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztásban részt vevő munkavállalók száma, környezettudatos helyszínválasztás, környezetvédelmi auditok gyakorisága stb.)

A fenntarthatósággal kapcsolatos adatszolgáltatás esetében vannak általános adatok és kötelező vállalások, amelyek mértékéről a pályázati kiírás rendelkezik. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a pályázat kiírója elvárja, hogy a pályázat során, annak megvalósítása, illetve fenntartásának időtartama alatt a pályázó környezettudatosabban gazdálkodjon. A kötelező vállalások lehetnek az energiateljesítmény optimalizálásából adódó csökkenés, vagy valamilyen eddig nem alkalmazott környezettudatos tevékenység bevezetése.

A környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos adatszolgáltatás a Semmelweis Egyetem tekintetében nem olyan egyértelmű, mint egy kisvállalkozás, vagy önkormányzat esetében. Mivel az Egyetem több funkciót tölt be, több helyszínen történik a munkavégzés és a pályázatok megvalósítása is, az adatszolgáltatást – ha a pályázat másként nem rendelkezik – az egyetem egészére szoktuk megadni; kivételes esetekben egyes intézetekre, szervezeti egységekre.

Az egyetemen az adatok összegyűjtése időigényes feladat, hiszen nem egy szervezeti egység foglalkozik az összes, kért adattal. A változtatni kívánt mutatószám kiválasztása is körültekintést igényel, hiszen ekkora épület-együttes esetében hiába szeretnénk az áramfelhasználást csökkenteni, nem garantált, hogy az megvalósul. Célszerű egyeztetni a lehetőségek tekintetében a kérdésekben illetékes szervezeti egységének munkatársaival. az adatok és azok beszerzésének helye:

- A) *Energetikai adatok:* Üzemeltetési és Szolgáltatási Igazgatóság
- B) *Hulladékgazdálkodással kapcsolatos adatok:* Biztonságtechnikai és Logisztikai Igazgatóság
- C) *Humán erőforrással kapcsolatos adatok:* Humán erőforrás-gazdálkodási Igazgatóság

Térjünk át a másik uniós alapelvre, az esélyegyenlőségre, amelynek fő célja a munkavállalók közötti diszkrimináció, megkülönböztetés megszüntetése.

lók közötti diszkrimináció, megkülönböztetés megszüntetése.

Az esélyegyenlőség olyan általános alapelvek, amelynek leglényegesebb szempontjai az Európai Közösséget alapító szerződés 6. cikkelyében (tilalom nemzeti hovatartozás miatti diszkriminációról) valamint a 119. cikkelyében (a nők és férfiak egyenlő bérezése) vannak lefektetve. Ezek az alapelvek minden területen alkalmazandók, különös tekintettel a gazdasági, társadalmi, kulturális és családi életre. Ahhoz, hogy az esélyegyenlőség elve a gyakorlatban is érvényesülhessen, szükség lehet pozitív megkülönböztető intézkedésekre is.

Az Amszterdami szerződés hatálybalépésével egy új, a diszkrimináció tilalmáról szóló 6/A cikkely erősíti meg az esélyegyenlőség elvét. Ezen új cikkely célja, hogy a Tanács megtehesse a szükséges intézkedéseket minden nemű, a nembeli, a faji, az etnikai hovatartozáson, a koron, a vallási, a lelkiismereti és a szexuális érdeklődésen alapuló diszkrimináció leküzdése érdekében.

A pályázatban kért adatok három esélyegyenlőségi szempont köré csoportosíthatók:

- A) Családbarát szempontok
- B) A nemek egyenjogúságának szempontjai
- C) Más csoportok (kisebbségek, fogyatékosok stb.)

A *családbarát* szempontok főleg a családi élet védelmére, a gyermekvállalás, gyereknevelés segítésére szolgálnak. (Rugalmas munkaidő, távmunka, Gyes-ről, Gyed-ről visszatérni kívánó anyák munkához jutásának segítése.)

Van-e a pályázó intézménynek családokat bevonó rendezvénye, rendelkezik-e bölcsődével, óvodával, ezáltal is támogatva a családokat?

A *nemek egyenjogúságának* szempontjai a nők megkülönböztetésének kiküszöbölését célozzák. A kért adatok a nők arányára vonatkoznak.

nak a munkavállalók között, illetve egyes esetekben a közép- és felső vezetésben. A témakörön belül nemtől függetlenül adatszolgáltatást kérhetnek a munkavállalókkal szembeni azonos bánásmódról, az azonos munkakört betöltő személyek javadalmazásáról, az esélyegyenlőségi terv meglétéről.

A *más csoportokra* vonatkozó szempontok tekintetében cél a kisebbségek egyenlőségének biztosítása, a fogyatékkal élők megkülönböztetésének visszaszorítása. A kérdések a kisebbségek jelenlétére irányulnak a munkavállalók körében, illetve, hogy a pályázó tervezi-e, hogy bevont a pályázat megvalósításába kisebbséghez tartozó személyt.

Esetenként adatot kérhetnek a fogyatékkal élő munkavállalók számára, illetve, hogy a pályázó szervezet mennyire van felkészülve a fogadásukra (pl. biztosított-e az épületekben az akadálymentesítés, a tájékozódás vagy a szervezet honlapjának látogathatósága a vakok számára).

A vállalatok között szerepelnek az esélyegyenlőséggel kapcsolatos, általános kérdések is:

- A) Esélyegyenlőségi munkatárs, felelős alkalmazása
- B) Esélyegyenlőségi terv megléte
- C) A szervezet döntéshozói, munkavállalói vagy közönsége számára esélyegyenlőségi képzést tart
- D) A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében a fejlesztő vagy partnere esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket

E) Az esélyegyenlőségi célcsoportot vagy annak képviselőit bevonta a projekt tervezésébe, bevont célcsoport(ok) felsorolása

Ezek a kérdések általánosan a szervezetre vonatkoznak. Mint a környezeti fenntarthatóság vállalásainál, itt is vannak a kötelező adatszolgáltatáshoz tartozó adatok, illetve vállalatok, amelyeknek mértékét a pályázati útmutató határozza meg.

A kérdéses adatokat általában az egyetem egészére kell megadni, kivétel, ha a pályázat máshogy rendelkezik (pl. a megvalósításba bevont személyekről kér adatokat, vagy a pályázatba bevont célcsoport képviselőiről szeretnének tájékozódni).

Természetesen ezen adatok megadása és a vállalások meghatározása nagy körültekintést igényel, és jelentős utánajárással jár, hiszen az nem biztos, hogy a kisebbségekhez tartozók vagy az enyhe fogyatékkal élők beismerik helyzetüket – sőt sokszor kifejezetten titkolják azt. Bizonyos esetekben az egyetem humánerőforrás-gazdálkodásának szabályozása nem tesz lehetővé vállalásokat.

Az adatok és vállalások témakörét javasolt egyeztetni az adott szervezeti egység gazdasági vezetőjével, illetve a Humánerőforrás-gazdálkodási Igazgatóság illetékes munkatársával. Fontos megemlíteni, hogy ezen témakör adatairól is kell nyilatkozni az időközi PEJ-ekben, illetőleg itt is számolni kell a fenntartási idő követelményeivel.

Megállapítható tehát, hogy a fenntarthatósággal és az esélyegyenlőség érvényesülésével kapcsolatos kérdések körülményes, megoldatlan és némely esetben kellemetlen témaköröket boncolgatnak.

Sajnos az egyetemen nem áll rendelkezésre olyan munkatársakból álló szervezeti egység, amely ezen kérdések megválaszolására, a problémák megoldására volna hivatott. Remélhetően a pályázati rendszer ígért egyszerűsítése során a horizontális szempontok kezelése is egyszerűbbé válik.

Kalocsai Ildikó Katalin

Hatályba lépett az új felsőoktatási törvény

Magyarországon a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény volt a hazai felsőoktatás első önálló törvényi szabályozása (mint ezt a törvény preambuluma is leszögezi). A felsőoktatást korábban az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény egyes paragrafusai szabályozták. Az 1993. évi törvényt 2006. március 1-jén helyezte végleg hatályon kívül a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény.

Érvényességének 13 éve alatt 34-szer módosították, a hatályon kívül helyezett szöveg több helyen jelentősen eltér az 1993. augusztusában elfogadott törvény szövegétől. Ez érthető, hiszen az időszakban alapvető tartalmi és jogszabályi változások történtek.

Magyarország 1999-ben az elsők között csatlakozott a *Bolognai folyamathoz*, így még az 1993-as törvényben be kellett vezetni a többciklusú képzés fogalmát, 2001-ben pedig elfogadták a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvényt, ezért az erről szóló fejezet kikerült a jogszabályból. A preambulumban is kiegészült egy fontos mondat, miszerint az „Országgyűlés... mindent megtesz annak érdekében, hogy a megfelelő korosztályból a felsőoktatásba bekerülő hallgatók létszáma a fejlett demokratikus társadalmakban elért szintre emelkedhessenek”. Számos más példát is sorolhatnánk.

A jelenleg is hatályos, 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: 2005. évi Ftv.) – mint ahogy a preambulumban rögzíti – a magyar felsőoktatást az Európai Gazdasági Térség felsőoktatási rendszerének részeként

kezeli. Hosszú koncepcionális és jogszabályi előkészítő munka után – a Bolognai folyamatnak megfelelően – megteremtette a jogszabályi feltételeket a kétciklusú képzés 2006.

szeptemberi bevezetéséhez. Ezt a törvényt is több mint 30 alkalommal módosították, utoljára 2012. január 1-jén.

A *nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény* (továbbiakban: Nftv.) 2012. január 1-jén lépett hatályba. A preambulumban az Alaptörvényben foglalt hitvallásra hivatkozik, a célok között pedig leszögezi, hogy a nemzeti felsőoktatási intézményrendszer működését a X. cikk (3) bekezdése által meghatározott keretek között kell biztosítani.¹

Az Nftv. elfogadását is hosszú előkészítő munka előzte meg. Az „Új felsőoktatási törvény koncepciójáról” szóló előterjesztést először 2010. október 27-én küldte ki véleményezésre a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a vitairat 2010. november 3-án került fel a tárca honlapjára, a véleményeket 2010. december 10-ig lehetett eljuttatni a tárcához. A sokat vitatott koncepciót végül 2011. szeptember 14-én fogadta el a kormány, a törvényt magát pedig 2011. december 23-i ülésén szavazta meg az Országgyűlés.²

A 2011. évi és a 2005. évi felsőoktatási törvények között nincs akkora különbség, mint az 1993. évi és a 2005. évi jogszabályok között volt. Az új törvény szövegének jelentős része megegyezik a 2005. évivel, bár a különbségek lényegesek. A nagy vitát kiváltó intézkedéseket – elsősorban a 2012/2013-as tanévre felvehető állami (rész)ösztöndíjas hallgatók létszámát – azonban nem az Nftv., hanem a 2005. évi Ftv. 101. § (1) bekezdés b) pontja alapján a kormány határozta meg.³

1. A törvény szerkezete

A 2005. évi Ftv. 10 részből, az Nftv. 9 fejezetből áll.

¹ „A felsőoktatási intézmények a kutatás tartalmát, módszereit illetően önállóak, szervezeti rendjüket és gazdálkodásukat törvény szabályozza.” Alaptörvény X. cikk (3) bekezdés

² Ezt megelőzően, a kormány elfogadta az 1355/2011. (X.21.) Korm. határozatot az állami fenntartású felsőoktatási intézmények működéséhez szükséges kormányzati intézkedésekről.

³ 1007/2012. (I.20.) Korm. határozat a 2012-ben a felsőoktatásban felvehető, államilag támogatott hallgatói létszámkeretről

A 2005. évi felsőoktatási törvény (2005. évi Ftv.) részei		A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi törvény (Nftv.) részei	
	alcímek száma		fejezetek száma
Általános rendelkezések (1-11.§)	3	Általános rendelkezések (1-5. §)	1 (I)
A felsőoktatási rendszer intézményeinek működése (12-38. §)	10	A felsőoktatási intézmények működése (6-23. §)	5 (II-VI)
A hallgató (39-79. §)	13	A felsőoktatásban alkalmazottak (24-38. §)	4 (VII-X)
A felsőoktatásban alkalmazottak (közalkalmazottak, munkavállalók) (80-98. §)	2 1/3* 6	A hallgató (39-63. §)	6 (XI-IV)
A felsőoktatás szervezése és irányítása (99-115. §)	1/6* 2	A felsőoktatás szervezése és irányítása (64-75. §)	3 (XVII-XIX)
Nemzetközi vonatkozású rendelkezések (116-119. §)	3	Nemzetközi vonatkozású rendelkezések (76-80. §)	2 (XX-XXI)
A felsőoktatás finanszírozása (120-136. §)	5	A felsőoktatás finanszírozása és vagyongazdálkodása (81-90. §)	4 (XXII-XXV)
Vegyes rendelkezések (137-150. §)	8	Sajátos működési rendelkezések (91-108. §)	5 (XXVI-XXX)
Hatályba léptető rendelkezések (151-164. §)	1 1/6*	Záró rendelkezések (109-120. §)	3 (XXXI-XXXIII)
Az Európai Unió jogának való megfelelés (165-175.§)			
Mellékletek			
1. Magyarország államilag elismert felsőoktatási intézményei		1. Magyarország államilag elismert felsőoktatási intézményei	
2. A felsőoktatási intézményekben nyilvántartott és kezelt személyes és különleges adatok		2. A működési engedély, egyes intézményi dokumentumok kötelező tartalmi elemei	
3. A képzési normatíva éves megállapításához rendelt szorzószámok		3. A felsőoktatási intézményekben nyilvántartott és kezelt személyes és különleges adatok	
4. -		4. A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszer pályázati eljárása keretében nyilvántartott és kezelt személyes adatok	

* Az alcímen belüli címek száma

A táblázat alapján láthatjuk, hogy a két törvény szerkezete szinte azonos. Az Európai Unió jogának való megfelelés ugyan nem szerepel

külön részként az Nftv.-ben, de a 2005. évi Ftv. hatályos változatában is csak egy, a 175. § alkotja ezt a részt, a paragrafus szövege pedig teljes egészében megegyezik az Nftv. 118. §-ával.

2. A törvény hatályba lépése

Az Nftv. 2012. január 1-jétől hatályos, az alábbi paragrafusok azonban csak 2012. szeptember 1-jén lépnek hatályba:⁴

A) 1-69. § és 72-108. §: Így az első 4 részből jelenleg csak a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságról szóló 70-71. § hatályos.

B) 110. § (1) bekezdés 1-18. és 20-22., valamint a 24-27. pont: A 110. § a felhatalmazó rendelkezéseket tartalmazza, így a kormány-
nak jelenleg az alábbi kérdéseket kell re-
deletben szabályoznia:

a) *A MAB működésével, hatáskörével, a Fel-
sőoktatási Tervezési Testület létrehozásával
kapcsolatos kérdések.*

A kérdést *a felsőoktatási minőségértékelés
és fejlesztés egyes kérdéseiről szóló 19/2012.
(II. 22.) Korm. rendelet szabályozza.* A
116. § értelmében mind a MAB, mind
az FTT tagjainak megbízása 2012.
február 29-én megszűnik. A MAB új
tagjait (9-et a NEFMI vezetője, 2-t az
MTA elnöke, 1-et a Magyar Művészeti
Akadémia, 2-t a Magyar Rektori Kon-
ferencia, 2-t a felsőoktatási intézményt
fenntartó egyházi jogi személyek, 1-et
a Doktoranduszok Országos Szövet-
sége delegálása alapján) a miniszterel-
nök március 1-jén kinevezte.⁵

Az FTT megszűnt, általános jogutódja
a *Felsőoktatási Tervezési Testület*, amely
2012. április 10-én alakult meg.⁶ A 11
tagú testületbe 1-1 tagot delegál a
NEFMI vezetője, a foglalkoztatáspolitikáért,
a vidékfejlesztésért, a közigaz-
gatás-fejlesztésért és a fejlesztéspoliti-
káért felelős miniszter, az MTA elnö-
ke, a Magyar Rektori Konferencia és a
Hallgatói Önkormányzatok Országos
Konferenciája, 2-t a gazdasági és 1-et
az egészségügyi kamarák. A nemzeti

erőforrás miniszter az *Oktatáskutató és
Fejlesztő Intézetet* jelölte ki a Felsőokta-
tási Tervezési Testület működésének
feltételeit biztosító szervezetként.

b) *A hallgatói szerződés kötelező tartalmi ele-
mei, a szerződés nem teljesülése esetén köve-
tendő eljárás, a magyar állami
(rész)ösztöndíjas hallgató által igénybe vett
szakos képzés éves költsége.*

A kérdést – a szakos képzés éves
költségeit leszámítva – *a magyar állami
ösztöndíjas és magyar állami részösztöndíjas
hallgatókkal kötendő hallgatói szerződésről
szóló* – 2012. augusztus 1-jén hatályba
lépő – 2/2012. (I. 20.) Korm. rendelet
szabályozza.

Az Nftv. 111. §-ának hatályos (6) be-
kezdése szerint „*a hallgatói szerződést el-
ső alkalommal a 2012/2013. tanév első év-
folyamára történő beiratkozást követően kell
megkötöni.*”

C) A 111. § (1)-(5) bekezdései és a 112-114. §-
ok a képzési tevékenység feltételeire vo-
natkozó átmeneti rendelkezéseket szabá-
lyozzák.

D) A 115. § (1)-(4) és (6)-(7) bekezdés. *A hatá-
lyos (5) bekezdés* szerint a felsőoktatási in-
tézmenyeknek (a szenátusnak) új, négy-
éves intézményfejlesztési tervet kell elfo-
gadniuk, amelyet legkésőbb 2012. június
30-ig meg kell küldeni a fenntartónak. Az
terv részét képezi a kutatási-fejlesztési,
innovációs stratégia. (Kivételt jelentenek
az egyházi felsőoktatási intézmények hit-
életi képzései.)

E) A szintén *hatályos (8) bekezdés* szerint a
2012. szeptember 1-jén még nyilvántar-
tásba nem vett, törzskönyvi jogi személyi-
ségű, az állami felsőoktatási intézmény
által fenntartott köznevelési intézmények-
nek 2012. november 30-ig kezdeményez-
niük kell a nyilvántartásba vételt.

⁴ *Az egyes, jelenleg még nem hatályos §-ok hatályba lépett
bekezdéseit aláhúzással jelöljük.*

⁵ 30/2012 (III. 1) ME határozat a Magyar Felsőokta-
tási Akkreditációs Bizottság tagjainak megbízásáról és
elnökének kinevezéséről.

⁶ 39/2012 (IV. 11.) ME határozat a Felsőoktatási
Tervezési Testület tagjainak és elnökének megbízásáról

- F) 117. § (1)-(4) és (6) bekezdés. A hatályos (5) bekezdés szerint „a 2011. december 31-én egyházként működő szervezetek által fenntartott államilag elismert felsőoktatási intézmények 2012. január 1-jét követően is folytathatnak hitéleti képzést, valamint változatlan feltételek és állami támogatás biztosítása mellett működhetnek tovább.”⁷
- G) A szintén hatályos (7) bekezdés szerint a törvény 84. §-ban meghatározott finanszírozási rend szerint először a 2013. évi költségvetést kell összeállítani.
- H) 118. § – az uniós jogi aktusoknak való részleges megfelelés.
- I) 119. § – az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot terjeszti ki a felsőoktatási törvény hatálya alá tartozó intézményekben nappali rendszerű oktatás keretében államilag támogatott vagy magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzési formában hallgatói jogviszonyban álló, nem magyar állampolgárokra. Ezzel egy régóta rendezetlen kérdés oldódik meg megnyugtató módon.
- J) 120. § (1) bekezdés. A hatályos (2) bekezdés a MAB-ról és az FTT-ről szól. A (3) bekezdés szerint nem lép hatályba a Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXVI. törvény 36. § (5) bekezdése (az önkormányzati feladatellátásról). A (4) bekezdés szerint a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 48. pontja kiegészül egy, az önkormányzati feladatvállalásról szóló ponttal.
- K) 1-4. melléklet

3. Változások a 2005. évi felsőoktatási törvényhez képest

Mielőtt ismertetnénk a változásokat, le kell szögeznünk, hogy 2012 szeptemberéig lényegében csak az Nftv. kilencedik, *Záró rendelkezések* című része (109-120. §) lép hatályba, a

⁷ A jelenleg hatályos, a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. Tv. melléklete sorolja fel az Országgyűlés által elismert 27 magyarországi egyházat, vallásfelekezetet és vallási közösséget. A listát az Országgyűlés bővítheti.

font ismertetett kivételekkel. Számos, korábban a felsőoktatási törvény hatálya alá tartozó kérdést kormányrendelet fog szabályozni.

3.1. Általános rendelkezések

A törvény céljának és hatályának meghatározása rendkívül tömör, és *A felsőoktatás alapelvei* c. 2. pont is nagyon rövid. A felsőoktatási intézmények oktatási alaptevékenysége változatlan maradt, az e körbe tartozó tevékenységet kizárólag felsőoktatási intézmény végezheti. A 2005. évi Ftv. szerint a felsőoktatásban folyó képzés nyelve a magyar, az Nftv. szerint az állam köteles biztosítani, hogy minden képzési területen legyen magyar nyelvű képzés.

A végzettségi szintet biztosító alap-, mester és doktori képzéseket ciklusokban, osztott vagy osztatlan képzésként lehet megszervezni, a képzések szerkezetét a kormány határozza meg.

3.2. A felsőoktatási intézmények működése

A létesítés, az állami elismeréssel kapcsolatos jogosítványokat a regisztrációs központ helyett az *oktatási hivatal* gyakorolja. Az Nftv.-nek megfelelő fenntartási rendszert, intézményi, szervezeti felépítést, személyi feltételeket 2015. szeptember 1-jéig kell kialakítani. A működési engedély és az egyes intézményi dokumentumok kötelező tartalmi elemeit a törvény 2. melléklete írja elő. A működési engedéllyel nem rendelkező felsőoktatási intézményeket legkésőbb 2017. szeptember 1-jén törli a nyilvántartásból a hivatal.⁸

A *kollégiumok* és *diákotthonok* létesítéséről nem rendelkezik a törvény. A felsőoktatási intézmény, valamint az egyház, egyházi jogi személy vagy alapítvány által fenntartott diákotthonok minimális, létesítési és működési feltételeit, az alapítással kapcsolatos eljárás rend-

⁸ Egyetem esetében a működési engedély feltétele, hogy a munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott oktatók, kutatók legalább 50%-ának tudományos fokozattal kell rendelkeznie (a jelenlegi egyharmad helyett).

jét és díját, a gyakorló közoktatási intézmény, a nem Magyarország területén folytatott szék- helyen kívüli képzés létesítésének feltételeit a kormány fogja szabályozni.

A kormánynak kell rendelkeznie a kiemelt felsőoktatási intézmény, a *kutatóegyetem, kutató kar* és az *alkalmazott kutatások főiskolája* minősítés feltételeiről, támogatásáról (jelenleg 5 egyetem rendelkezik a kutatóegyetem címmel).

A *felsőoktatási intézmény felépítésében* lényeges változás, hogy a törvény a *gazdasági tanácsról* nem rendelkezik részletesen, a 14. §. (4) bekezdése szerint állami felsőoktatási intézményben – a kormány által meghatározott keretek között – gazdasági tanácsot kell működtetni, nem állami felsőoktatási intézményben a gazdasági tanács működtethető. A gazdasági tanácsok jogosítványainak egy részét a fenntartó veszi át, akinek képviselője tanácskozási joggal részt vehet a szenátus ülésein is.

A *szenátus* jogosítványai között nem szerepel a rektori pályázat kiírására vonatkozó javaslatétel, a rektorjelölt megválasztása⁹ és a habilitációs eljárás szabályozása. A *hallgatói önkormányzat képviselője* a szenátusban a jelenlegi 50% helyett 20 – 25% lehet. A szenátus összetételét 2012. december 31-ig kell a törvénynek megfelelően átalakítani.

A *képzés rendszerében* nincs jelentős változás, de a mesterszakon szakindítási engedéllyel rendelkező intézmények – kormányrendeletben meghatározottak szerint – kezdeményezhetik *osztatlan képzés* indítását.

A képzési program alapját képező *tanterveket* 5 évente felül kell vizsgálni – ez az időtartam 2012. december 31-én lejár. Az 5 éven belül módosított vagy ellenőrzött tantervek vonatkozásában az új 5 éves időszak 2012. szeptember 1-jén kezdődik.

A felsőoktatási intézményekben és a felsőoktatási információs rendszer keretében *nyilvántartott és kezelt személyes adatokat* a törvény 3. melléklete szabályozza. Új elemek:

⁹ A rektorjelölt személyéről – a fenntartó dönt. A szenátus csak véleményezi a pályázatokat.

A *felsőoktatási intézményeknek* nyilván kell tartani

- A) *alkalmazottak* esetében a habilitációs eljárás eredményét;
- B) *hallgatók* esetében
  - a) a képzés befejezésének várható időpontját;
  - b) a szakmai gyakorlat teljesítésére, a nyelvvizsgára valamint az oklevélre vonatkozó adatokat;
  - c) a hallgató által fizetett díjak és térítések adatait;
  - d) a hallgatói támogatásban, gyermekellátási segélyben, gyermekgondozási díjban, rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülés esetén e támogatások adatait;
  - e) a hallgatói hitel jogszerű folyósításával összefüggő adatokat továbbítani lehet a Diákhitel Központnak.

A *felsőoktatási információs rendszer* keretében nyilván kell tartani

- a) a felsőoktatási intézménytörzsben
  - a felsőfokú képzések szakfelelősenek nevét, oktatói azonosítóját;
  - az egyház, egyházi jogi személy vagy alapítvány által fenntartott diákotthonok fenntartójának nevét, székhelyét, címét, képviselőjének nevét, értesítési címét és elérhetőségét;
- b) a hallgatói, doktorjelölti személyi törzsben
  - a hallgató által fizetett díjak és térítések adatait;
  - a hallgatói támogatásban, gyermekellátási segélyben, gyermekgondozási díjban, rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülés esetén e támogatások adatait;
  - a hallgatói hitel jogszerű folyósításával összefüggő adatokat.

A *diákotthoni elhelyezéssel* kapcsolatos adatok nyilvántartásáról nem rendelkezik a melléklet. A 117. § értelmében a miniszterrel kötött, 2011. december 31-én hatályos megállapodás alapján támogatott egyház, egyházi jogi személy vagy alapítvány által fenntartott diákotthon kivételével a 2005. évi Ftv. rendelkezései szerint nyilvántartásba vett diákotthonokat,

valamint az azokra vonatkozó, az információs rendszer által kezelt adatokat az oktatási hivatal 2013. szeptember 1-jén törli a nyilvántartásból, és kezdeményezi a felsőoktatási információs rendszerből való törlést.

Az oktatói igazolványok és a diákigazolványok igénylésének szabályait a kormány fogja meghatározni.

A felsőoktatási intézmény átalakulása, megszűnése

Felsőoktatási intézmények *egyesüléséről* a szenátusok előzetes véleményének ismeretében a fenntartó hoz döntést. Az előkészítő bizottságban állami fenntartású intézmény esetén az oktatásért felelős miniszter mellett az állami vagyoneért felelős miniszter képviselője is részt vesz.

Költségvetési intézmények nem költségvetési intézménnyel történő egyesüléséről, illetve a nem költségvetési intézménybe történő beolvadásáról a kormány dönt és rendelkezik.

3.3. A felsőoktatásban alkalmazottak

Az oktatói munkakörök, munkaköri címek, jogok és kötelezettségek

Az egy évnél hosszabb időre szóló egyetemi és főiskolai docensi és tanári munkaköröket továbbra is nyilvános pályázat alapján kell betölteni. Az új törvény azonban nem védi a foglalkoztatott oktatót.¹⁰ Nem szerepel a jogszabályban a 7 évenként távolléti díj ellenében legfeljebb egy évre igénybe vehető alkotói szabadság. Nem tartalmazza a törvény a szakirodalom vásárláshoz, a könyvtári beiratkozáshoz igénybe vehető hozzájárulást sem.

Az oktatók csak jóváhagyott tanterv szerint oktathatnak és értékelhetnek, és továbbra is írásban kell nyilatkozniuk arról, hogy – függetlenül attól, hány intézményben oktatnak – melyik felsőoktatási intézménynél kell figyelembe venni őket a működési támogatás

¹⁰ A 2005. évi Ftv. 88. § (2) b) szerint a foglalkoztatott oktatót a rektor csak akkor mellőzheti, ha olyan pályázót választ ki, aki a szenátus által összeállított rangsorban megelőzi.

megállapításához. (Kivételt jelentenek az egyházi felsőoktatási intézmények hitéleti képzései.) Megbízási jogviszony keretében az oktatói feladat csak akkor látható el, ha a végzett munkára fordított idő nem haladja meg a teljes munkaidő 60%-át – a jelenlegi 70% helyett.

A *tanári munkakörök* keretében a törvény külön rendelkezik a pedagógusképzésben foglalkoztatott, szak módszertant oktató tanárok tanításra fordított idejéről – ez 2 tanulmányi félév átlagában nem lehet kevesebb heti 12 óránál (egy tanárra vetítve). A tanárok díjazását a kormány a pedagógus életpályáról szóló külön törvényben meghatározottak szerint fogja meghatározni.

A *magasabb vezetői és a vezetői megbízás* a 65. életév betöltéséig szólhat – a 117. § értelmében 2013. június 30-án megszűnik a második alkalommal adott vagy a 65 éves életkoron túlnyúló magasabb vezetői megbízatás.

3.4. A hallgató

A magyar állami (rész)ösztöndíjas vagy önköltséges képzésben részt vehetnek a kedvezménytörvény hatálya alá tartozó, valamint a magukat magyar nemzetiségűnek valló, harmadik országbeli állampolgárok is.

A felsőoktatási intézményekbe jelentkezők az eddigi korlátlan számú jelentkezési lap helyett *egy felvételi eljárásban legfeljebb 5 jelentkezési lapot* nyújthatnak be. (Az ugyanarra a szakra, magyar állami (rész)ösztöndíjas és önköltséges képzésre történő jelentkezés egy jelentkezésnek minősül.) A felvételt nyert jelentkezőnek abban a félévben kell hallgatói jogviszonyt létesítenie, amelyre a felvételi eljárás során felvételt nyert. A felsőoktatási szakképzésre, alapképzésre és osztatlan képzésre jelentkezők országosan egységes rangsorolásáról az oktatási hivatal gondoskodik. A beiratkozást megelőzően a magyar állami ösztöndíjas és részösztöndíjas hallgatókkal *szereződést* kell kötni a 2/2012. (I. 20.) Korm. rendeletben foglaltak szerint. A törvény felhatalmazza a kormányt néhány jelentkező csoport – köztük a nemzetiséghez tartozók – *esélyegyenlőségének* biztosítására.

A kormánynak a felvételi eljárást megelőzően legalább 2 évvel rendeletben kell meghatározni az egyes alapszakok esetében az érettségi vizsga teljesítésével kapcsolatos követelményeket. A miniszternek évente, a felvétel időpontját megelőző év december 31. napjáig kell közzétennie a jelentkezések benyújtásához szükséges valamennyi információt.

A *Kormány 12/2012. (II. 14.) rendeletével* az idei eljárást illetően módosította a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásáról szóló 237/2006. (IX. 27.) Korm. rendeletet, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendeletet.

A törvény lehetőséget ad az azonos szakon képzést folytató felsőoktatási intézményeknek a szakonként egységes, *szóbeli felvételi vizsgakövetelmények* meghatározására. Szóbeli felvételi vizsga első ízben a 2014/2015-ös tanévre történő felvételi eljárásban szervezhető. A felvételi vizsga feltételeként *nyelvi ismereteket* első ízben 2016-ban lehet megkövetelni.

A költségviselés formái

A felsőoktatási képzésben – bármely képzési formában – részt vevő hallgató lehet

- A) magyar állami ösztöndíjjal támogatott;
- B) magyar állami részösztöndíjjal támogatott;
- C) önköltséges.

Az állam mindhárom csoport számára biztosítja a hallgatói hitel igénybevételének lehetőségét a 2012. augusztus 1-jén hatályba lépő, *a hallgatói hitelrendszeréről* szóló 1/2012. (I. 20.) Korm. rendeletben foglaltak szerint.

Az Nftv. 113. §-a a korábban költségtérítéses, önköltséges képzésben diplomát szerzett személyek számára is lehetővé teszi a magyar állami (rész)ösztöndíjas hallgatói képzést. A 2006. január 1-je után kiállított oklevelek vagy bizonyítványok esetében – egyéb igazolás híján – 7 féléves államilag támogatott képzést kell vélelmezni. Ezen oklevelek és bizonyítványok kreditértékét a felsőoktatási intézmény kreditátviteli bizottsága határozza meg. A felsőfokú szakképzésben szerzett bizonyítványok kreditértéke 30 – 60 kredit lehet.

A kormány a felvétel időpontját megelőző évben határozattal állapítja meg a felvehető magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott hallgatói *létszámkeretet* és a keret képzési szintek, területek és munkarendek szerinti megoszlását. Az erről szóló kormány-előterjesztést véleményeznie kell a Gazdasági és Társadalmi Tanácsnak. A miniszter a Felsőoktatási Tervezési Tanács véleményének kikérése után határozza meg a létszámkeret intézményenkénti megoszlását.¹¹ (A 2012/2013-as tanév végleges létszámkereteit a felvételi tájékoztató 2012. január 31-én közzétett kiegészítése tartalmazza.)

A tanulmányi követelményeket és a hallgatók teljesítményének értékelését a tanulmányi és vizsgaszabályzatban kell szabályozni. A képzés kreditértékének legalább harmadát az adott intézményben kell a hallgatónak teljesítenie.

A hallgatónak egy szakon a tanulmányok elvégzéséhez *rendelkezésre álló tanulmányi idő* az adott tanulmányok képzési és kimeneti követelményeiben meghatározott képzési idejénél 2 félévvel hosszabb időszak. Azt a hallgatót, aki ebben az időszakban nem tudja befejezni tanulmányait, a képzés finanszírozási formájától függetlenül el kell bocsátani.¹²

A felsőoktatási intézmény egyoldalúan *megszüntetheti a hallgató jogviszonyát*, ha (a jelenleg 2 helyett) egymást követő harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre, illetve akkor, ha a hallgató azonos tantárgyból tett sikertelen javító és ismétlő javító vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt.

A hallgatók továbbra is a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzése után bocsáthatók *záróvizsgára*. A tanulmányi és vizsgaszabályzat azonban a végbizonyítvány kiállításától számított második év eltelte után feltételhez kötheti a záróvizsga letételét, a hallgatói

¹¹ *A törvény nem rendelkezik a létszámkeret nagyságáról. A 2005. évi Ftv. 53. § (6) szerint az előző évhez képest biztosított létszámkeret növelése, illetve csökkentése – adott képzési területen belül – nem haladhatja meg a 10%-ot.*

¹² *A 2005. évi Ftv. 56. § (2) bekezdése szerint a költségtérítéses képzésben a tanulmányi félévek száma nem korlátozott.*

jogviszony megszűnését követő ötödik év eltelte után pedig már nem tehető záróvizsga.¹³

Az *oklevél* továbbra is a sikeres záróvizsga és nyelvvizsga letétele után állítható ki. Az oklevélnek a jövőben tartalmaznia kell a szakképzettségnek a *Magyar Képesítési Keretrendszer* és az *Európai Képesítési Keretrendszer* szerinti besorolását. A törvény nem rendelkezik a végzettséget és szakképzettséget nem jelentőigazolásról, amelyet a sikeres záróvizsgát tett, nyelvvizsgával nem rendelkező hallgatónak lehet(ett) kiállítani.

A *doktori képzés és a doktori fokozatszerzési eljárás* szabályozása során a törvény nem említi a felsőoktatási intézmény doktori tanácsát. Az előírt 2 idegen nyelv egyike siket doktorjelölt esetében lehet a nem magyar jelnyelv is.

A *tehetséggondozás rendjét* – a tudományos diákköri tevékenység országos szintű rendszerét, a szakkollégiumok szervezésének elveit, a tehetséggondozási tevékenység előmozdítását ösztönző támogatási rendszert és a felsőoktatási intézmények tehetséggondozó rendszerének elveit – kormányrendeletben kell szabályozni.

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK) mellett jogi személy lesz a Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) is. Az Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDK) szerepe nem változik.

3.5. A felsőoktatás szervezése és irányítása

A törvény ebben a részben nem rendelkezik az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a kormány és a miniszterelnök hatásköreiről. A miniszter feladatköre kibővül a pedagógusképzés irányainak meghatározásával. A regisztrációs központ feladatait az oktatási hivatal veszi át.

A Magyar Rektori Konferencia nem kiemelkedően közhasznú, csak közhasznú szervezet lesz. A törvény nem biztosít tanácskozási

¹³ A 2005. évi Ftv. 60. § (4) bekezdése szerint a záróvizsga a jogviszony megszűnése után határidő nélkül lehet, feltételeket a végbizonyítvány kiállítását követő hetedik év elteltével lehet meghatározni.

joggal való részvételt a Magyar Rektori Konferencia ülésein a HÖÖK-nak, a DOSZ-nak és a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének.

A felsőoktatási intézmények a képzés és kutatás tudományos tárgyával és tartalmával kapcsolatos kérdések tekintetében önállóak. Egyéb kérdésekben kötelesek eleget tenni a fenntartó felhívásának, kifogásának. Állami felsőoktatási intézmények az alapító okirattal és a felvehető hallgatói létszámmal kapcsolatban nem élhetnek fellebbezéssel az oktatási hivatal határozata ellen.

3.6. Nemzetközi vonatkozású rendelkezések

A Magyarországon engedéllyel működő *külföldi felsőoktatási intézmények* listáját minden év decemberében közzé kell tenni az ország hivatalos lapjában és az oktatásért felelős tárca honlapján.

A magyar felsőoktatási intézmények ország területén kívüli, *székhelyen kívüli képzését* a kormány fogja szabályozni (a vonatkozó kormányrendelet azonban nem szerepel a 110. §-ban felsorolt rendeletek között).

Magyar és külföldi felsőoktatási intézmények *közös képzése* esetén a hallgatónak legalább 30 kreditet a szakindítási engedéllyel rendelkező magyar felsőoktatási intézményben kell teljesítenie. Magyar és külföldi felsőoktatási intézmények közös képzésnek nem minősülő, osztott képzéseire 2012 szeptembere után nem vehető fel hallgató. A kifutó képzéseket legkésőbb a 2016/2017-es tanévben be kell fejezni.

Az Nftv. a *kedvezménytörvény* hatálya alá tartozó, külföldi felsőoktatási intézményben tanulmányokat folytató hallgatók számára lehetővé tesz alkalmanként legfeljebb 1 féléves állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzést magyarországi felsőoktatási intézményben. Egyébként bármilyen képzési formában, külön jogszabály szerint, pályázat útján igényelhetik költségeik megtérítését.

Az Nftv. foglalkozik a *harmadik országbeli*, magát magyar nemzetiségűnek valló külföldi állampolgárokkal is, ők a miniszter által meg-

határozott keretszám erejéig jogosultak – sikeres pályázat esetén – (rész)ösztöndíjas tanulmányok folytatására.

Valamennyi, magát magyar nemzetiségűnek valló, magyarországi lakóhellyel nem rendelkező személy jogosult hallgatói jogviszony keretében 2 féléves magyar nyelvű előkészítő tanulmányokat folytatni felsőfokú tanulmányainak megkezdése előtt.

3.7. A felsőoktatás finanszírozása és vagyongazdálkodása

A magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzésben részt vevő hallgatók által díjmentesen és térítés ellenében igénybe vehető szolgáltatások lényegében nem változnak. Az ismétlő vizsgák, egyéb kötelezettségek elmulasztását vagy késedelmes teljesítését terhelő *fizetési kötelezettségeket* azonban nem a hallgatói normatíva, hanem a minimálbér 5%-ához köti az Nftv. A kumulált összeg nem lehet magasabb, mint az önköltség fele.

A 2005. évi Ftv. 126. § (1) bekezdése szerint a *költségtérítés mértékét* a felvételi tájékoztatóban közzé kell tenni. A 2012/2013-as tanévre vonatkozó költségtérítések mértéke a tájékoztató kiegészítésében, 2012. január 31-én jelent meg. (Ekkor lett nyilvános az intézmények között leosztott létszámkeret, a jelentkezők ekkor tájékozódhattak arról, melyik intézményben indul a választott szakon támogatott képzés.)

A felsőoktatási intézmények működéséhez a *fenntartó biztosít támogatást*, az állami *hozzájárulás mértékét* az éves költségvetési törvény határozza meg. A 2005. évi Ftv. szerint ez nem lehet kevesebb, mint a 2007. évi költségvetési törvényben megállapított összeg (ide nem értve a Nemzeti Községi Egység támogatását.) Az állami hozzájárulás rendszerét a kormány határozza meg, jelenleg a felsőoktatási intézmények képzési, tudományos célú és fenntartói normatíva alapján történő finanszírozásáról szóló 50/2008. (III. 14.) Korm. rendelet módosításáról szóló 3/2012. (I. 23.) Korm. rendelet tartalmazza a 2012. január 1-jétől érvényes képzési és tudományos normatívákat, illetve az egyes képzési területek iránymutató képzési költségkereteit.

Az állami támogatás céljai közé bekerült a *hallgatói sport*, amelyhez, illetve a felsőoktatási intézmények sportlétesítményeinek fejlesztéséhez, működtetéséhez pályázati úton is lehet támogatást igényelni.

A fenntartói feladatok kivételével az *egyházi és magán felsőoktatási intézmények* is jogosultak lehetnek állami támogatásra a kormánnyal kötött megállapodás alapján – törvény eltérő rendelkezése hiányában.

A *hallgatói juttatások, támogatások* és egyéb kedvezmények igénybevételi rendjéről, a hallgatói *lakhatási feltételek*, jóléti szolgáltatások biztosításával kapcsolatos szabályokról, intézményi feltételekről a kormány fog rendelkezni. A hallgatók elhelyezését szolgáló szervezetek működése pályázati úton is támogatható lesz.

Az Nftv. az általános vagyongazdálkodási szabályok körében nem rendelkezik részletesen a felsőoktatási intézmények *önálló gazdálkodásáról* és *vállalkozói tevékenységéről*. Az állami felsőoktatási intézmények kincstári körbe nem tartozó befektetővel közös beruházást csak az állami vagyonért felelős miniszter engedélyével végezhetnek.

3.8. Sajátos működési rendelkezések

Az *egyházi felsőoktatási intézményekre* vonatkozó szabályok lényegében nem változtak. A 2011. december 31-én egyházként működő szervezetek köre várhatólag bővülni fog. A Magyar Katolikus Egyház és a kormánnyal megállapodást kötő egyházak által fenntartott felsőoktatási intézmények, kollégiumok és diákotthonok a magyar állami(rész)ösztöndíjas képzésben részt vevő hallgatók arányában jogosultak a fenntartási feladatokhoz biztosított állami támogatásra is.

A 2012/2013-as tanévben a *magán felsőoktatási intézmények* közül csak a *Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelő Intézete* kap államilag támogatott létszámkeretet (65 fő). Az Nftv. azonban megadja a lehetőséget, hogy a kormány megállapodásban kötelezettséget vállaljon a hallgatói juttatások, a képzési tevékenység, a tudományos fejlődés és a hallgatói sport támogatására. A magán felsőoktatási intézmények *gazdálkodásával* kapcsolatos kérdé-

seket kormányrendeletben kell szabályozni a felsőoktatási intézmények finanszírozásával, gazdálkodásával kapcsolatos kérdésekkel együtt.

A nem kari struktúrában működő magán felsőoktatási intézmények is működhetnek államilag elismert főiskolaként. Valamennyi magán felsőoktatási intézmény évente köteles nyilvánosságra hozni a gazdálkodási tevékenységéről szóló mérleget, beszámolót.

A *közhasznúság* szabályai nem változtak. Az *egészségügyi felsőoktatási intézmények* működésének szabályozásában változás, hogy az Nftv. nem mondja ki a kincstári számlával rendelkező *klinikai központok* jogi személyiségét. A központok beruházási, felújítási és fejlesztési költségeit az egészségügyért felelős tárca költségvetése biztosítja. Az *agrártudományi centrum* nem rendelkezik kincstári számlával, feladatarányos költségvetési támogatását az agrárpolitikáért felelős miniszter biztosíthatja. A *művészeti felsőoktatási intézmények* működésében nincs változás.

Jelentősen változik a *pedagógusképzés* szervezése. Az Nftv. a felsőoktatás részévé teszi a *cse-csemő- és kisgyermeknevelő* képzést, a 6 féléves képzés az *óvodapedagógus* képzéshez hasonlóan alapképzésben szervezhető, a végzetek alapképzésben szervezhető, a végzetek alapképzésben szervezhető a 8 féléves *tanító-, konduktor- és gyógypedagógus-képzés* is, a végzetek mesterfokozatot eredményező képzésben vehetnek részt.

A 8 féléves *általános iskolai tanárképzés* csak osztatlan képzés keretében indul, a 10 féléves *középiszkolai tanárképzés* a kormány által meghatározott esetekben osztott képzésként is megszervezhető. Hallgatói jogviszony keretében 2 féléves iskolai gyakorlatot kell minden hallgatónak teljesítenie. A kormány az állami ösztöndíj mellett *pedagógus-ösztöndíjjal* támogatja a hallgatókat.

Az általános és középiszkolai tanárképzést legalább 2 szakon folytató felsőoktatási intézményekben a szakmai feladatok koordinálására *tanárképző központot* kell létrehozni. A pedagógusképzés részletes feltételeit kormány- és miniszteri rendelet fogja szabályozni.

Az Nftv. 107. §-a foglalkozik a *nyelvvizsgakötelezettség* alóli mentesítés kérdésével. Azok,

akik a sikeres záróvizsga napjától számított 3 éven belül nem tudják teljesíteni az oklevél megszerzéséhez előírt nyelvvizsga letételét, külön nyelvi vizsgát tehetnek a felsőoktatási intézmény szervezésében. (Ez a 2012/2013-as tanévben záróvizsgát tett hallgatókra alkalmazható utoljára.) Az *államilag elismert nyelvvizsgáztatás* rendjéről, valamint a felsőoktatásban adható *ösztöndíjakról* a kormány fog rendelkezni.

A *folyamatban lévő képzésekre* az Nftv. átmeneti rendelkezései vonatkoznak. Az 1993. évi, illetve a 2005. évi Ftv. alapján megkezdett képzéseket (a doktori képzéseket is) változatlan szakmai követelmények és vizsgarend keretében, változatlan oklevél és bizonyítvány kiadásával kell befejezni. Székhelyen kívüli képzésre új hallgató nem vehető fel.

Az 2005. évi Ftv. alapján nyilvántartásba vett *felsőfokú szakképzés* 2012 szeptemberét követően nem indítható, a kifutó képzéseket legkésőbb a 2015/2016-os tanévben be kell fejezni. A tanulói jogviszonyban folytatott felsőfokú szakképzéseket az oktatási hivatal legkésőbb 2016. szeptember 1-jével törli a nyilvántartásból.

A főiskolák 2013-tól doktori képzést nem indíthatnak, a főiskolai mesterképzés és osztatlan képzés indítását kormányrendelet fogja szabályozni.

Összegzés

A fentiekben az Nftv. hatályba lépése után bevezetésre kerülő, a 2005. évi Ftv.-ben foglaltaktól eltérő intézkedéseket kíséreltük meg ismertetni. A törvény bizonyos mértékig kerettörvénynek tekinthető, a felsőoktatás fontos kérdéseit kormányrendeletek fogják szabályozni. Vélhető, hogy az 1993. évi és a 2005. évi törvényekhez hasonlóan az Nftv.-t is sokszor fogják módosítani 2012. szeptember 1-jét (a tényleges hatályba lépést) követően, hiszen a feltételek folyamatosan átalakulnak, a jogszabályi környezetnek pedig figyelembe kell vennie a változásokat.

Kulcsár-Szabó Enikő

A szerző oktatási szakértő

M3W – a szellemi frissesség megőrzése és mérése

E lindult az európai uniós országok *AAL Közös Programja* (Ambient Assisted Living Joint Programme) által támogatott *M3W (Maintaining and Measuring Mental Wellness) projekt*. Célja olyan eszközkészlet kifejlesztése, amellyel az idősödő emberek saját maguk gondoskodhatnak szellemi jól-létük megőrzéséről és mentális állapotuk esetleges változásainak jelzéséről. Az M3W projektet megvalósító konzorciumnak négy magyar tagja van, köztük a *Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás*

Klinikája. A projekt időtartama 36 hónap, teljes költségvetése 2,7 M euró (ebből az AAL Közös Programtól elnyert támogatás összege 2,1 M euró).

Európa lakossága öregszik. Az előrejelzések szerint 2050-ben több mint kétszer annyi lesz a 65 év fölöttiek száma, mint ma. Természetes jelenség, hogy az átlagéletkor emelkedésével párhuzamosan nő az egyedül maradók aránya. Sem az egyén, sem a társadalom számára nem mindegy azonban, hogy az idős ember otthoni, megszokott környezetében, önállóan él-e, vagy gondozásra, ápolásra szorul. Az önálló életvitel egyik alapfeltétele a kielégítő mentális állapot. Tény, hogy a kor előrehaladtával a szellemi képességek is romlanak. A természetes folyamat már 40 éves korban elkezdődik, majd a 65, de különösképpen a 80 év fölöttieket fokozottan érinti.

Ezek a változások azonban nem mindenkinél jelentenek csupán természetes rosszabbodást; világszerte folyamatosan nő a *demenciában*, elsősorban *Alzheimer-kórban* szenvedők száma. A legújabb adatok szerint jelenleg mintegy 36 millió áldozata van a demencia különböző formáinak. Világszerte 4,6 millió, az Európai Unióban 1,4 millió új beteget regisztrálnak évente. Jelenleg kontinensünkön 7,3 millióra, Magyarországon 160 ezerre tehető az Alzheimer-betegek száma. A rossz

hírek közül azonban talán a legrosszabb, hogy sok esetben nem vagy csak túl későn ismerik fel a betegséget. Nem véletlenül, hiszen még a szakembereknek sem könnyű meghatározni azt a határmezsgyét, amikor a normál hanyatlás kóros zavarrá alakul. Magától értetődő, hogy a család és a barátok még kevésbé veszik észre a veszélyes negatív változást.

A különféle kártya- és táblás játékok, keresztrejtvények és egyéb szellemi játékok köztudottan jó segítséget nyújtanak az agy frissen tartásához. A hagyományos játékokon kívül napjainkban már a számítógépek és az internetes weboldalak is számtalan új játéklehetőséget kínálnak. „Az M3W projekt ötletgazdáiként – emlékezik vissza *Dr. Hanák Péter* (BME EMT) – abból indultunk ki, hogy a számítógépes rendszerek nemcsak a játékok játszására, hanem az eredmények rögzítésére és értékelésére, a változások jelzésére is alkalmasak. Így megkönnyíthetjük a hozzátartozók és a szakemberek dolgát a kóros szellemi elváltozások felismerésében.”

„Az M3W projektben kifejlesztendő eszközök a mentális változásokat, tendenciákat tudományos alapokon, szigorúan ellenőrzött módszerrel, jellemzően otthoni környezetben, online játékok segítségével, szórakoztató módon mérik. A kapott adatok alapján a rendszer jelzéseket, figyelmeztetéseket, riasztásokat vagy jelentéseket küldhet az érintett személyeknek és hozzátartozóiknak, felhívva a figyelmüket arra, hogy baj lehet, ajánlatos felkeresni egy szakorvost.

A fejlesztők arra törekednek, hogy az idősödő ember szellemi frissességét saját korábbi állapotával hasonlítsák össze. A projekt további célja olyan többnyelvű, multikulturális közösségi portál építése, ahol az idős emberek, a hozzátartozóik és a szakértők megoszthatják a tapasztalataikat” – tájékoztat *Dr. Breuer Pál* projektmenedzser (BME EMT).

„Jelenleg nem áll rendelkezésre hatékony gyógyszer az Alzheimer-kór gyógykezelésére. Ezért egyetlen lehetőségünk, hogy minden lehetséges eszközzel megpróbáljuk megelőzni ezt a borzalmas kórt.

Az elmúlt évtized során számos tudományos közleményben számoltak be arról, hogy azok körében, akik gyakrabban végeztek valamilyen szellemi tevékenységet (pl. táblás játékokat játszottak), szignifikánsan ritkábban alakult ki a betegség. Ezért egy olyan játéportál kialakításával, amely sikeres az idősebb korosztály körében, és kognitív képességeiket teszi próbára, komoly eredményeket érhetünk el a kór megelőzésében.

Bár jelenleg még nincs sikeres gyógyszer a kezünkben, számos olyan szer fejlesztése folyik, amelynek segítségével a talán nem is olyan távoli jövőben (10-20 éven belül) sikeresen vehetjük fel a harcot a kórral. Az már most tudható, hogyha sikerül ilyen szert kifejleszteni, az nagy valószínűséggel a betegség megelőző és korai szakaszában lesz igazán eredményes. Ezért is lehet olyan fontos, hogy a jövőben a veszélyeztetett populáció visszajelzést kapjon saját kognitív változásairól” – fogalmaz *Dr. Csukly Gábor*, a Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinikájának kutatója.

Az M3W projektben 4 országból 7 partner vesz részt. A magyar konzorciumi tagok:

- A) *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem* (a projekt koordinátora az *Egészségipari Mérnöki Tudásközpont*, közreműködik a *Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék*; szakmai feladataik online játékok fejlesztésére, adatok gyűjtésére, mérés-technikai megoldások kidolgozására stb. terjednek ki);
- B) *Semmelweis Egyetem, Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika* (a szellemiállapot-mérés tudományos háttere és módszertana, biostatistikai eljárások stb.);
- C) *Silver Kiadó Kft.* (portálfejlesztés, közösségi média, marketing stb.);
- D) *Gaudiopolis Békásmegyeri Evangélikus Szeretetház* (igényfelmérés, a játékok és a mérési módszerek tesztelése; etikai és jogi kérdések tisztázása stb.).

A külföldi konzorciumi tagok:

- A) Görögországot egy, otthonápolással foglalkozó családi vállalkozás, a *Frontida Zois Kft.* (igényfelmérés, tesztelés);

- B) Luxemburgot egy informatikai fejlesztő cég, az *Actimage Kft.* (hálózati és vizuáltechnológiai szoftverfejlesztések);
- C) Svájcot a *Zurich University of Applied Sciences, Facility Management*, illetve az *Institute of Data Analysis and Process Design* (követelmények felmérése és elemzése, biostatistikai módszerek, alkalmazástechnológiai kérdések) képviseli.

ACTIMAGE

Zurich University
of Applied Sciences

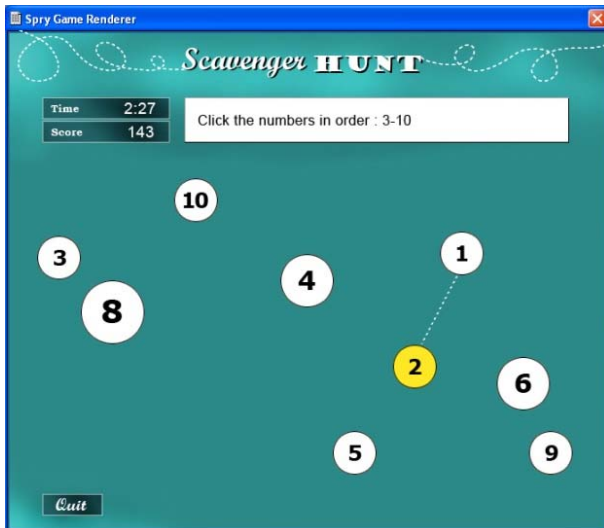
zh
aw

silverkiadó

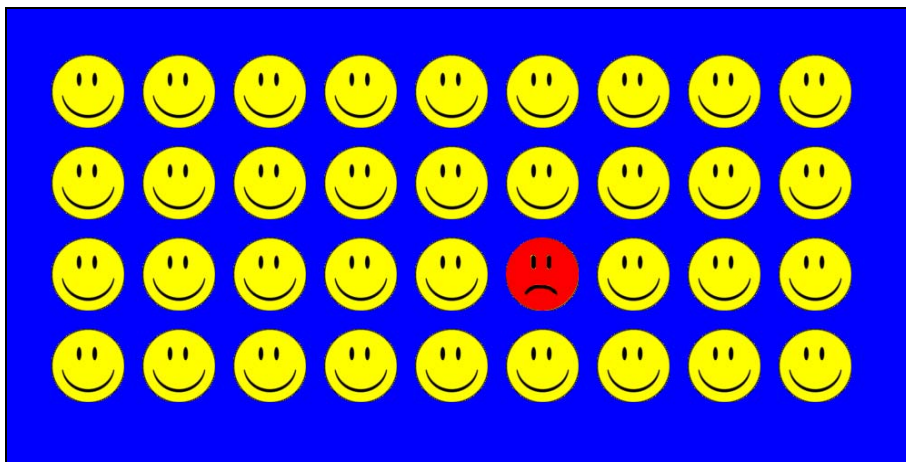
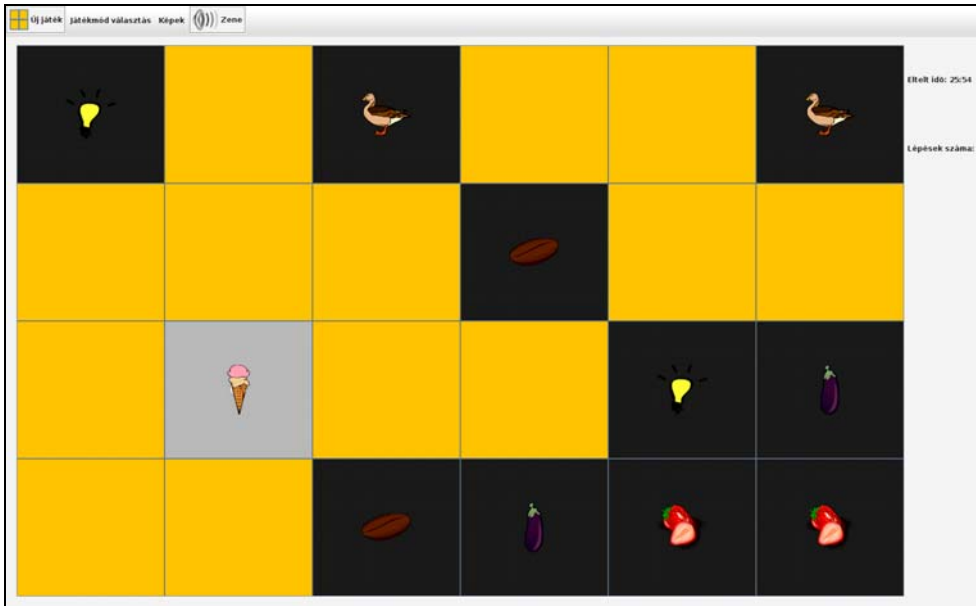
Mallász Judit

A szerző újságíró, a BME Egészségipari Mérnöki Tudásközpontjának munkatársa

Az M3W projekt keretében ilyen, illetve hasonló játékokat fejlesztenek, majd próbálnak ki a tesztek során

Fejlesztő: Oregon Health and Science University

Fejlesztő: BME EMT

A SEMMELWEIS PÁLYÁZATI ÉS INNOVÁCIÓS KÖZPONT MUNKATÁRSAI

<p style="text-align: center;">Balogh Zsuzsanna</p> <p><i>munkakör:</i> pályázati koordinátor <i>mellék:</i> 53816 <i>e-mail:</i> balogh@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> pályázatok bonyolítása, zárása, kifizetési kérelmek összeállítása (SE Híd, 5 klinika tananyagfejlesztése, Ápolásvezetés)</p>	<p style="text-align: center;">Barati-Greskó Judit</p> <p><i>munkakör:</i> pénzügyi projektasszisztens <i>mellék:</i> 53829 <i>e-mail:</i> gresko@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> projektek pénzügyi elszámolása, nyomon követése, költségvetési terv készítése, SAP program kezelése</p>
<p style="text-align: center;">Dr. Fésüs Ágnes</p> <p><i>munkakör:</i> vezető pályázati koordinátor <i>mellék:</i> 53822 <i>e-mail:</i> fesus@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> ÚSZT, IMI, FP7, LifeLong Learning pályázatok, innovációmenedzsment és pályázati ismeretek oktatása</p>	<p style="text-align: center;">Horváth Dóra</p> <p><i>munkakör:</i> pályázati koordinátor <i>mellék:</i> 53823 <i>e-mail:</i> horvath@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> ÚSZT, FP7, NIH pályázatok, pályázatírás, projektmenedzsmentben való közreműködés (SE Magiszter)</p>
<p style="text-align: center;">Kalocsai Ildikó Katalin</p> <p><i>munkakör:</i> pályázati koordinátor <i>mellék:</i> 53816 <i>e-mail:</i> kalocsai@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> pályázatírás, projektmenedzsment (SE Piramis, Tudásdepó-Könyvtár)</p>	<p style="text-align: center;">Márton Erika</p> <p><i>munkakör:</i> titkárságvezető, minőségirányítási vezető <i>mellék:</i> 53831 <i>e-mail:</i> marton@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> minőségirányítás, titkársági ügyintézés, pályázatfigyelés</p>
<p style="text-align: center;">Mészárosné Králik Tímea</p> <p><i>munkakör:</i> pénzügyi projektasszisztens <i>mellék:</i> 53829 <i>e-mail:</i> kralik@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> projektek pénzügyi koordinálása, elszámolása, nyomon követése; költségvetési terv készítése</p>	<p style="text-align: center;">Nagy Zsuzsanna</p> <p><i>munkakör:</i> titkárnő <i>mellék:</i> 53820 <i>e-mail:</i> nagy@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> pályázatfigyelés, titkársági ügyintézés</p>
<p style="text-align: center;">Dr. Pörzse Gábor</p> <p><i>munkakör:</i> igazgató, egyetemi docens <i>mellék:</i> 53820 <i>e-mail:</i> innov@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> FP7 Health PC tag, IMI állandó szakértő, tudomány-, technológia- és innovációpolitika, közösségi finanszírozási rendszerek</p>	<p style="text-align: center;">Susztek-Eötvös Gergely Botond</p> <p><i>munkakör:</i> gazdasági vezető <i>mellék:</i> 53819 <i>e-mail:</i> susztek@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> költségvetési terv készítése, gazdasági beszámoló, könyvvitel, adózás,</p>
<p style="text-align: center;">Szitáné dr. Kazai Ágnes</p> <p><i>munkakör:</i> igazgatóhelyettes <i>mellék:</i> 53821 <i>e-mail:</i> kazai@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> tudomány-, technológia- és innovációpolitika, hazai és uniós támogatási programok, a szellemi tulajdon védelme</p>	<p style="text-align: center;">Takács Viktória Ágnes</p> <p><i>munkakör:</i> pályázati koordinátor <i>mellék:</i> 53823 <i>e-mail:</i> takacs@palyazat-sote.hu <i>szakterület:</i> ÚSZT, FP7 pályázatok, projektmenedzsmentben való közreműködés (Skill Centrum, NeuroRescue)</p>